

GAZETA TRANSILVANIEI

PROPIETARĂ: ASOCIAȚIUNEA „ASTRA” BRĂȘOV
Apare de două ori pe săptămână prin îngrijirea
unui comitet de redacție.
Atelierile tipografiei „Astra” Tf 1102.
Pagini 4-6-8 Lei 2.

STEAG RIDICAT LA

1838

GILBARIȚIU ȘI SFÎNȚIT DE LUPTELE PURTATE SUB CUTELE LUI
DE ATĂȚIA URMAȘI, ÎN FRUNTE CU MUREȘENII

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BRĂȘOV

B-dul REGELE FERDINAND Nr.12 Tf. 1513
Abonamentul anual lei 200. Autorități și Societăți lei 500.
Anunțuri și reclame după tarif.

Nr. 25

Duminica Floriilor 1941

Anul 104

Cuvântul Bisericii ort.-rom.
a Ardealului

URARE

Acum, când „Gazeta Transilvaniei” începe o nouă etapă pe vechiul ei drum, o etapă care se aseamănă, prin împrejurările grele în care se află din nou neamul nostru, cu cele din trecut, — îi urez să poarte curajos steagul aspirațiilor noastre spre ținta deplinei și definitivei lor împliniri. Ii va fi ușor să meargă neabătută pe drumul cel drept, căci în jurul ei, în Brașovul glorioaselor tradiții de luptă și de nădejde românească, va adormea svonul de porunci și de îndemnuri al vechilor protopopi, iubitori de carte și apărători de lege românească, și ecoul dărzelor încordări naționale ale vajnicului românism brașovean.

Brașovul a fost totdeauna orașul indisolubilei unități și neînțelegerii între Români de dincoace de Carpați și cei de dincolo, împlinind în mic de mult unirea noastră cea mare, ca cea mai firească dintre legile existenței noastre naționale.

„Gazeta Transilvaniei” nu va avea decât să-și plece urechea sufletului la acest pământ al tradițiilor brașovene, scumpe întregului neam românesc, și va desprinde întregul ei program de viitor.

De va sta în întim acord cu tot ce se desprinde din vechiul, mândrul și intransigentul suflet al Brașovului, evitând, chiar mai mult decât s'a făcut aceasta în trecutul „Gazetei”, tot ce nu stă în concordanță cu credințele și convingerile lui adânci și de totdeauna, va avea nu numai binecuvântarea generațiilor luptătoare ale trecutului, ci și pe cea a lui Dumnezeu revărsată prin sfânta noastră Biserică strămoșească.

Dumnezeu să toarne duh și putere de viață făcătoare în slova ei viitoare.

S i b i u, la Sărbătoarea Bunei-vestiri 1941.

NICOLAE
Mitropolitul Ardealului

In continuare

de Ion Colan

Cu numărul acesta, în viața „Gazetei Transilvaniei” se petrece o schimbare: și de direcție și în adâncime.

Trezii la realitate, după mai bine de douăzeci de ani, revenim la ceea ce a fost. Ne reîntoarcem, dar nu ca să rămânem acolo, ci din necesitatea de a ne lega de un trecut, singura temelie a viitoarei noastre arhitecturi.

Nu recapitulăm, acum, evenimentele anilor de după Unire.

Va fi destul dacă recunoaștem: suntem vinovați. O imensă vină colectivă. Destinul unui neam a fost purtat pe căile dezastrului, deși protestatarii n'au lipsit. Am dormit în staluri în timp ce pe scenă se juca propria noastră tragedie. Ne-am trezit la final, mult prea târziu pentru a mai putea salva hotare scump plățile.

Țara s'a frânt, pentru că solidaritatea internă era frântă. S'au discreditat oamenii, s'au devalorizat instituțiile de bază, s'au supralicitat programe de toate nuanțele, s'au uitat jertfele trecutului, am rupt toate punțile care ne legau de acest trecut.

N'am putut da poporului român un nou ideal de viață.

Am stat luni și luni pe zonă, așteptând un ordin care n'a mai venit.

Dar a venit altceva . . .

Azi suntem în refacere ca, pe vremuri, batalioanele noastre în Moldova anului 1917.

Refacerea aceasta privește și „Gazeta Transilvaniei”.

Știm bine: lumea nu începe cu noi și nu se va sfârși cu noi.

Dacă ar fi existat această omenie în judecată, poate n'am fi ajuns unde suntem. Cum, însă, fiecăruia i-a plăcut să se știe Alfa și Omega, acolo unde a fost pus, am dărâmat tot ce clădea înaintașul. O sinistru întrecere de a dinamita, trăind cu iluzia că începutul suntem noi.

Pe drumul acesta nu se mai poate merge și, deaceia, o mărturisim: lumea nu începe cu noi.

Noi spunem așa: cel care a avut o credință, să și-o păstreze. Conștiințele nu pot fi siluite. N'are țara nici un folos dela cei cari azi se închină unei icoane, iar mâine alteia. Schimbul să rezulte dintr'un întreg proces de conștiință.

Dar icoana țării mutilate trebuie s'o aibă în suflet fiecare.

Fiecare să se considere soldat, în așteptare, pe Dealul Feleacului. Odată, o vom lua-o la vale.

Ceeace s'a petrecut cu țara în mare, în mic s'a petrecut cu toate instituțiile noastre. Voiți, conștient, — uneori și inconștient — le-am dat valoare de inflație.

Gazeta a fost a neamului întreg. A fost susținută atunci cu jertfele tuturor, în frunte cu fondatorul Gh. Barițiu și sfârșind cu Mureșenii.

— Continuare pe pagina 2-a —

Cuvântul Bisericii unită
române a Ardealului

INCHINARE

Cu data de 20 Martie a. c. „Gazeta Transilvaniei” a intrat cu întregul ei patrimoniu în proprietatea vechei noastre Asociațiuni culturale „Astra”, despărțământul Brașov.

Iată, deci, venerabila „Gazeta Transilvaniei” a Mureșenilor, care era jurnalul predilect al preoților și învățătorilor noștri dela sate și al unei bune părți a intelectualilor noștri, ajunsă după sbuciumul de după războiu și din cele două decenii de după Unirea cea mare, sub egida „Astrei”, pe care ea la rândul său o sprijinise și ajutase eroic în strădaniile sale culturale. Așa se răsplătesc serviciile desinteresate atunci când ajungi tu însuși la strâmtoare! Te salvează cel benefic de tine cu mână largă.

Să dea bunul Dumnezeu ca „Gazeta Transilvaniei” să-și continue și sub noua-i stăpânire misiunea națională pentru care și-au jertfit nervii cele mai bune energii în lungul șir al deceniilor trecute. Va face-o, sunt sigur, ridicându-se peste considerațiile de partid, la culmile senine ale intereselor vitale ale neamului, luptând pentru reîntregirea hotarelor țării, pentru unitatea sufletească a tuturor fiilor neamului, și înlăturând zăzania și ura dintre frați.

Cu Dumnezeu înainte!

Vă binecuvântează din inimă,

Arhiepiscop și Mitropolit
de Alba-Iulia și Făgăraș

Alexandru Nicolescu

FOILETONUL
„GAZETEI TRANSILVANIEI”

Vulturul

L-au urmărit cu ciudă câțiva ani
Când da ocol pe piscurile sure,
Pândind cu ochi prădători ca să fure
Pe cel mai fraged miel dela ciobani.

Dar într-o zi mi-l prinseseră 'n pădure
Cu viclesuguri vechii lui dușmani.
Acum e 'n mâna lor. Il dau pe bani,
Ori — știe Domnul, ce-o să mai îndure.

Cu 'nsângerate aripi i-a lăsat
Să-și verse asupra-i ura și să-l lege.
Atâta zel, de sigur, l-a mirat.

Căci, ce e drept, vulturul nu 'nțelege:
Dece această gloată și-a uitat
Că el e rob acum, dar a fost rege.

Ecat. Pitiș

Cultul bardului Andrei Mureșianu

de N. Georgescu-Tîșu

În noul suflu de viață, pe care-l prinde acum, din vajnica energie creatoare a „Astrei”, *Gazeta Transilvaniei*, se simte cu o neașmuită putere îndemnătoare prezența iluminată a poetului Andrei Mureșianu. Nu numai pentru erudiții cari știu că el a fost, în primul deceniu al *Gazetei*, tovarășul cel mai apropiat în muncă și gânduri al întemeietorului și organizatorului epocal Gheorghe Barițiu, ci pentru toată lumea românească legătura cu trecutul eroic de lupte și suferinți crunte, izbăvite o clipă de fulgerarea din 1848 și apoi de lumina orbitoare din 1918, azi în parte întunecată, s'a făcut prin imnul lui, prin cutremurătoarea lui strigare desnădăjduită: *Deșteaptă-te, Române, din somnul cel de moarte...*

Și cât de actuală e chemarea bardului dela Brașov! Căci nu prin huzu-

ria adormitoare de după Unirea cea mare — aceea ne a dărâmat granițele — ci prin vibrarea pe care o trezește în noi marșul lui Mureșianu, prin strângerea tuturor forțelor naționale vom putea să ajungem iar și să depășim ce împlinsem cu atâta chin. Cucerirea Ardealului s'a împlinit în jurul cultului, pe care generații de-a rândul l-am avut pentru poetul Andrei Mureșianu. Cel cari au urmărit dela început *Gazeta* și suplimentul ei *Foate pentru minte, inimă și literatură* îl știau pe Mureșianu ca pe un obșnuit și apreciat colaborator intern, cu articole cumuși, sfătoase, cu traduceri reușite, cu versuri care se ridicau peste nivelul comun. De odată, la 1848, apariția „Răsunetului” s'guduie întregul neam românesc prin puternicul și sincerul său apel la luptă. Mai ales de când i se adaptează

o melodie, răspândirea noului imn, în atât de potrivită consonanță cu simțirile vremii, e uluitoare, producând o adevărată frenezle, pe care a descris-o înflăcăratul patriot Nicolae Bălcescu din București, pe atunci aliat în Ardeal printru revoluționari.

Renumele lui Andrei Mureșianu era statornic și chiar un Mihail Kogălniceanu, polemizând cu *Gazeta de Transilvania*, ținea totuși să precizeze că face excepție pentru poetul ei, care-l este mai mult decât scump cu frumosa se compunerii ale sale. Poeziile lui Andrei Mureșianu erau reproduse cu elogi în gazetele din Principate. În 1862, când apar pentru prima oară în volum și sunt premiate de „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român”, poetul era de multă vreme bolnav și, acum, în apropierea morții. Boala întelungată și sfârșitul tragic dau lui Andrei Mureșianu un nimb de martir și adâncesc cultul lui în inimile urmașilor. Începutul îl face colegul de redacție, Iacob Mureșianu, care publică în *Gazeta Transil-*

Flori de primăvară

O femeie cu un coș de floricele mărunte, roșii, strânse'n buchete mici, m'a întâmpinat, întinzându-mi mai multe de-odată: „Cumpără, doamnă, flori!”

Era pe la amiază: Florile chinuite, arse de soare, își trăiau agonia, dureroasă și lungă florilor agonie. Mă uitam cu milă la ele. Îmi venea să le cumpăr pe toate, să le stămpăr cu un picur de apă setea și arsura morții. Și-mi venea să le duc la buze, să le mângâi ca pe niște ființe dragi, cari au venit pe lume pentru a fi jertfite, fără ca să slujească cu jertfa lor vre-un scop. Parcă nici odată ca în primăvara asta n'am văzut atâtea flori pe piață, imbiate trecătorilor de vânzători și vânzătoare. De florile ce ni se îmbie și pe cari le refuzăm, mă doare totdeauna. Ele sunt asemeni visurilor noastre curate și dragi, ce le îmbiem adeseori și noi, le închinăm în viață cine știe cui, care nu le înțelege și ni le refuză.

Vânzătoarea s'a așezat indiferentă pe pragul unei prăvălii și-a început să-și numere banii. Era câștigul ei din ziua aceea: un pumn de mărunțiș, prețul atâtor nevinovate vieți de flori. Și buchetele din coș, bătute de soare, se ofileau treptat; petalele florilor se încrețeau, închizându-se de-asupra staminelor ca niște ochișori bosii. Parfumul discret, sfios, se evaporă sub puterea căldurii, împrăștiindu-se în aer. — Dece nu le-a lăsat acolo, în colțurile liniștite de câmpii și păduri, să se bucure de viață și de înflorirea lor frumoasă? Dece? Pentru un pumn de bani mărunți.

Îmi venea să m'apropiu de femeie, să-i spun că florile acestea simt, le doare și pe ele când mâna nemiloasă a omului le rupe și voiam s'o conving, că florile sunt niște ființe nevinovate, cari au dreptul ca și noi să se bucure de viață, de viața lor curată, mai sfântă și mai frumoasă cu mult decât viața noastră a oamenilor. M'am gândit însă, că femeia simplă ce-și număra satisfăcută banii, auzindu-mă că-i vorbesc așa s'ar uita la mine cu ochii mari și, privind în urmă-mi, și-ar face, poate, cruce, crezându-mă nebună.

Ecat. Pitiș

Scrisoare din Orhei...

Dragă Anisia,

Vei ști despre noi că suntem sănătoși, și eu, și mama, și Ivănuț al mic. Pe-aici e bine, da o spus doftoru să fimem regim și să nu mâncăm carne dă nici un fel, nici ouă, nici pâine iar mămăligă numa puțină, ca să nu străce la boala dă care suferim cu toții; și laptele ne străcă. Și să ști că așa facem. Altfel e foarte bine, că e liniște mare pe-aici, da tot mai bine o nimerit mătușa Iecaterina.

Ne mai având ce scri te sărută
MĂRIA

N. R. Mătușa Iecaterina a răposat întru Domnul în anul 1931.

In continuare...

După unire i-am dat funcție redusă. A ajuns cenușereasa presei ardelen. Colaborau la ea condeie de pretutindeni. Prin destinația pe care i-am dat-o, am zăgăzuit colaborările. Și coloana dublă ar putea fi continuată. Acum și aici n'o facem. Intenția de viitor ni-i alta.

Pornim, deci, în continuare, dela numărul din 1916 al gazetei, apărut înfășurat în tricolar. Se anunța prin el intrarea armatei române în Brașov. Sau: pornim dela ultimul număr apărut în Siberia. Sau: pornim dela ultimul număr închinat numai neamului. Idealul ni-i același, împrejurările asemănătoare. Chiar dacă n'am simți respirație streină la 22 Km de Brașov. Chiar dacă vântul n'ar aduce până la noi jalea unor suflete de frați. Chiar dacă n'am vedea cum crește cimitirul jefelor noastre.

Program?

Da! Vechile hotare ale țării.

Pentru idealul acesta „Gazeta Transilvaniei” cu batalioanele Ardealului se înscrie în rândurile dintâi.

INFLUENȚA CIVILIZATOARE a Corvinilor români asupra Ungariei vechi

de A. A. Mureșianu

Intre articolele injurioase la adresa Românilor apărute în ultimul timp în ziarele ungurești este și răspunsul dat de ziarul „Magyarság” din Budapesta, în numărul său din 10 Mai anul trecut, unui articol din „Universul” care pleda pentru o apropiere între Ungaria, România și statele din Sud-estul Europei, pe temeiul intereselor lor comune.

„Magyarság” respingea această alianță, pe motivul „inferiorității culturale a statelor balcanice”, între care se numără și România, deoarece „cultura apuseană se oprește la Carpați”. Și ca să fie și mai explicit ziarul budapestan, ignorând cu desăvârșire frumoasa și bogata activitate culturală a mănăstirilor românești, din cele mai vechi timpuri, precum și rolul însemnat al clerului românesc întru tipărirea cărților românești și întemeierea literaturii naționale încă din jumătatea a doua a veacului al 16-lea, făcea ridicola afirmație că „în timpul când principele Báthory tipărea Biblia (secolul al 17-lea), în Balcani ca să poți număra până la 20 trebuia să-ți arunci opincile din picioare”, și că „Clujul avea o universitate pe vremea când popii din România nu șiau nici citi, nici scrie”.

Nu ne-am mira de ignoranța în materie de istorie a unui jurnalist ungur și nici n'am crede că ar fi nevoie să intrăm în discuția subiectului propus, dacă această ignoranță nu ar constitui un fenomen general al mentalității și școlii ungurești.

Ar trebui să scriem volume întregi pentru a să dovedim că niciodată Carpații n'au format, în trecut, un zid de despărțire între „cultura apuseană” și Balcani și că Țările Românești, deși au avut incomparabil mai mult de suferit decât Transilvania, din cauza deselor războaie cu Turcii, și-au avut, totuși, cultura lor proprie și au contribuit într-o măsură însemnată, fie direct, fie indirect, chiar și la sprijinirea și promovarea culturii Transilvaniei și Ungariei.

Ne vom opri, deocamdată, numai

la exemplul strălucit al Huniazilor sau Corvinilor români, cu atât mai mult, cu cât, după constatările noastre, ei nu-și trăgeau originea din Transilvania, precum le-a plăcut și le place a crede istoricilor maghiari, ci chiar din ambianta balcanică a vevodatului Țării Românești.

Într'un studiu publicat de noi în revista „Gazeta Carpaților” din Poezii (nr. 17—20 din 1937), am înșirat principalele argumente istorice cari pledează în sensul originii muntene a Corvinilor. Intre acestea este nu numai faptul că cei mai de seamă istorici contemporani ai Ungariei, Thuroczy și Bonfini, precum și importanta cronică germană contemporană a puternicei familii a conților Cilly îi arată ca originari din Țara Românească („Transalpina” și „aus dem Landt Walachey”), ci mai ales faptul nerelevat până astăzi de nici un istoric român sau ungur, că Ioan Corvinul a educat pe fiii săi nu numai în spiritul umanist latin, ci și în spiritul moștenit dela părinții săi, învățându-i și limba „slovenească” sau bulgară veche, care era limba bisericească, diplomatică și administrativă de atunci a Țărilor românești. Aceasta reiese precis din cuvintele umanistului italian Marzio Galeotto, care a trăit multă vreme la curtea regelui Matei și care în cunoscuta lui carte despre „Vorbele și faptele vrednice, înțelepte și glumețe” ale acestui rege (De egregie, sapienter et jocose Dicitis et tactis Regis Mathiae) după ce ne spune că Iancu Hunyadi nu era cunoscut în Italia decât sub numele de „Blachus” (Valahul), scrie între altele: „Matei, pe lângă multe alte limbi și pe lângă limba latină pe care o cunoștea foarte bine, stăpânește bine (bene tenet) și limba bulgară în care Turcii (sic) își scriu diplomele lor”. În urma acestui fapt, continuă Galeotto, „el poate vorbi fără interpret cu Boemii, Polonii, Rutenii, Dalmatinii, Bulgarii, Croații, Sărbii, Slovenii, Rușii și cu alte neamuri.

— Urmare pe pag. 7-a —

Duminica Florilor

Prorocirea s'a împlinit!

Mântuitorul a intrat în Ierusalim deși știa că va fi prins și osândit la moarte. Iar mulțimea, care aflase marea veste, îi ieșise în întâmpinare cu stălări de finici prea-mărindu-l cu osanale.

Și săptămâna Patimilor se începe. Dar, din noianul întunecat al suferințelor îndurate în drumul spre Golgota, se desprinde tot mai luminos înțelesul simbolic al vorbelor, pe care le rostise Isus:

„Bobul de grâu căzând pe pământ, de nu va muri, rămâne singur, iar de va muri, multa roada aduce”.

Astăzi suim și noi, greu încercați, drumul spre Golgota. Și în vârtejul de forțe care s'au deslășuit asupra neamului nostru, am uitat cuvintele Mântuitorului.

De câte ori s'a ivit prilejul, am fugit de jertfă și am crezut că prin compromisuri de moment ne vom putea salva țara și neamul.

Iar rezultatul?

Granițe sfășiate, căminuri părăsire, frați îndurerăți rămași pe drumuri sau instrăinați și gliați în stăbună, vatra neamului, cutropii de străini. Ne-am sfărțicat suielele fășii, fășii, pentru că în ceasul că mare am vrut să ne ferim de jertfă.

Acum, ca bobul de grâu din Biblie, suntem singuri, dar nu ne-am pierdut nădejdea.

Așteptăm cu înfrigurare mână sfântă, care ne va svârli în brazda primitoare ca să ne împlinim merrita și să facem să răsară din jertfa noastră lanul zilelor de mâine

V. Branisce

Acum 101 ani

G. Tr. Nr. 3/14 Ian. 1840

MĂNĂȘTUR (lângă Cluj). Biserica românească de aici fu jefuită de hoții în noaptea de 6 Ianuarie c. Paguba e scotită la 600 f.

G. Tr. No. 5/28 Ian. 1840

Publică o notiță statistică după care în Polonia, înainte de împărțirea din 1772, erau în total 2.119.000 evrei, treia parte din toată ovrimea ce se afla pe pământ încă de atunci se puneau în treabă: „Oare în Moldova se știe că sânt?”

G. Tr. Nr. 5/28 Ianuarie 1841.

„Numărul țiganilor se socotește fi acesta: în Moldova și Valahia 200.000 în Turcia 200.000; în Ungaria 100.000 în Spania 40.000; în Anglia 10.000; în Rusia 10.000; în Germania, Franța Italia 40.000.”

Deci, în total, 600.000.

vaniei o entuzlastă biografe a poetului nefericit.

Trecând peste elogiile ce l se aduceau în cadrul Asociațiunii, de exemplu la Adunarea generală dela Cluj din 1867 printr'un discurs al lui Justin Poplău, ca și peste mențiunile făcute de Aron Pumnul în faimosul lui Lepturar, ori a lui Iosif Vulcan în mult răspândita și gustata revistă Familia, ne oprim la istoricul literar Aron Denesșianu, care n'a făcut de fapt un serviciu bunului nume al poetului, exagerându-i meritele peste marginea simțului just critic. Rîposta a venit repede și prea crudă: Titu Maiorescu publică în Convorbiri literare (1886) articolul: În lături!, în care declară că, din toată opera lui Andrei Mureșianu, singura poezie valabilă e Deșteaptă-te, Române! și aceasta mai mult ca un ecou al vremii revoluționare de atunci. Denesșianu răspunde și mai vehement. Depășire de moment și de-o parte și de altă. Pe primul drum a mers prea departe și un adept al lui Maiorescu, tribunistul G. Bogdan Dulcă.

Dar cultul lui Andrei Mureșianu și-a urmat calea și chiar cel 2 carti i se opuneau au trebuit să recunoască poetului unele merite. Primul care a căutat să armonizeze aprecieri atât de diferite, printr'o explicare temeinică, a fost Valer Branisce. Prea s'a judecat opera lui Mureșianu numai sub unghiul estetic. E necesar și criteriul istoric, căci opera e condiționată de vremea în care trăiește autorul. Pentru Transilvania, Andrei Mureșianu e cel mai de seamă reprezentant al epocii lui, precum în țările române de dincolo de Carpați era pe atunci Vasile Alecsandru. Ideile acestea au fost reluate de I. Laurențiu, care scrie într'un articol din revista Vatra (1894) că, dacă în împrejurările aspre de atunci Andrei Mureșianu n'a putut da lucrări de o deosebită artă și varietate de idei, Ardelenii îl venerază, fiind-că află în poeziile lui patriotism și mândria națională.

Insistent s'a ocupat de poetul nostru profesorul Ioan Rațiu din Blaj, fără însă a adăuga mai mult cercetările.

E interesant însă de relevat că cineva din mediul Blajului, unde fusese elev și Andrei Mureșianu, se preocupă a tăta de viața și opera poetului și astfel Români unii se află slături de ortodoxi în același cult al bardului. Tot Rațiu a scris nota despre Andrei Mureșianu în Enciclopedia Română publicată de „Astra”.

În istoriile literare ale lui N. Iorga e menționat de câteva ori și poetul care a ilustrat Gazeta Transilvaniei; tot astfel în cele scrise de E. Hodoș și G. Adamescu. Un alt istoric literar, P. V. Haneș invinovește pe Titu Maiorescu de a nu fi ținut seamă de tot scrisul lui Andrei Mureșianu risplind în reviste și nici că poetul a fost slătit să elimine la publicare, din cauza cenzurii, versurile mai naționaliste. Chiar și în ultima istorie a literaturii române, aceea a lui D. Murărașu, poetul nostru e pomenit în loc de cinste, ba sunt citate și alte poezii în afară de celebrul „Răsune!”.

E firesc ca acest cult al lui Andrei Mureșianu să fie slătit și mai mult în Brașov, în care a fost mediul

cel mai prielnic de activitate al poetului. Act, revista „Ritmuri” pornită cu entuziasm să reînprospăteze memoria bardului printr'un apel semnificativ de Ion Focșăneanu, o caldă analiză de Ioan Al. Bran-Lemeny și bogatele formații strânse de un urmaș al familiei: Aurel A. Mureșianu. O altă revistă locală de înaltă ținută, Țara Bârsei, publică studiul temeinic, căci acela al d rului Sterie Stînghe, în legătură cu opera poetului. În asemenea atmosferă se explică tonul cald și sincer al apelului lansat de doctorul Căliman și profesorul I. Colan, în numele „Astrei” din Brașov, ca să ajungă toți buniți Români la ridicarea monumentului lui Andrei Mureșianu acolo în preajma Carpaților, ca o străjă a neamului. În acest oraș, în casa prietore a lui Gheorghe Nica și la Casa Română se întâlneau poetul nu numai cu bunii Români de prin meleaguri depărtate, Gheorghe Slon, Vasile Alecsandru, Dumitru Brătlanu și alții, dar și vârat simbol al unității neamului. Cel mai ales act, în Brașov, s'a înșirat

"In hoc signo vinces"

de V. Nițescu

Acest titlu îl dam articolului de fond, pe care îl scriam în „Gazeta Transilvaniei” acum 30 de ani, în toamna anului 1911, când luam direcția ei, după ce trecuse din proprietatea familiei Mureșanu în aceea a societății „Tipografia A. Mureșanu-Braniște et comp.”.

În acest articol-program precizăm: „Gazeta”, mai mult decât oricând, va fi *Gazeta nației*, foaia tuturor Românilor și nici decum a unei persoane sau a vreunei grupări, de orice soi ar fi acesta. Coloanțele ei vor reoglindi tot ce poartă o legătură cu interesele de viață ale acestei nații, fie acestea politice, economice, sociale sau culturale.

Respectuoși față de *traditia*, alcătuită din îndelungată trudă și multă jertfă a celor ce au întemeiat-o și susținut-o, ca și din ideea de bază a ființei sale, *idca naționa*, arătăm că *Gazeta* va continua să lupte fără teamă și cu neclintită energie pentru biruința *dreptății și adevărului*, de secole răvnite de poporul român și pentru *deplină emancipare și libertate națională* a acestuia.

Astăzi, când după 30 de ani de străduitoare osteneală, ziarul din vechea cetate Brașoveană trece în proprietatea „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” nu am nimic de adăugat la liniile de orientare și atitudine enunțate în articolul-program din toamna anului 1911 și nu găsim ca vre-o schimbare săr putea face în ținuta ei.

Câtă vreme i-am păstrat ființa materială, cu neînchipuită trudă și adesea chiar cu umiliri, m'am silit din toate puterile să-i mențin intact și neîntinat aspectul spiritual pentru a face cu puțință neamului, pe care îl consideram mereu patronul ei, să se laude cu ctitoria celui mai vechi produs al țiparului în acest colț de lume. Gelos și grănic mereu de îndeplinirea acestei îndatoriri, când în 1916 înapătuirea Unirii anunța o întârziere și mâini sacrilege se apropiau de ziarul brașovean, am ridicat acest steag din trista cetate abandonată și, incingând inimile noastre cu el, l-am desfășurat pe câmpiile Siberiei, făcând din dânsul simbol de chemare la datorie a voluntarilor Ardeleni, Bănățeni și Bucovineni, punându-l rând sub ocrotirea lor, pentruca în curând sub cuteșile lui a îndemnul lui, acești fii ai Transilvaniei să proclame, acolo în țară streină și depărtată, cea dintâi Unire a Ardealului cu țara liberă.

După Unire, grație imperativului situației și împrejurărilor schimbate, conduita *Gazetei* a suferit uneori, o recunoaștem, atingeri în ceea ce privea rigiditatea ei inițială. Nu a fost însă cu voia noastră. În scrisul nostru, o afirmăm cu conștiința împăcată, am păstrat cu toată grija linia de orientare și de atitudine de totdeauna.

Această unică și supremă grijă, împreună cu răspunderea ce aveam de a asigura pentru cât mai multă vreme

lucrat el cu răvnă, alături de Gheorghe Barltiu, la *Gazeta Transilvaniei* și la *Foaia pentru minte, inimă și literatură*. Act a fost el profesor. În acest mediu s'a apropiat atât de mult de sentimentele comunității românești, încât strigătul din *Deșteaptă-te, Române!* plin de durerea și de nădejdele poporului, poate fi socotit mai mult ca o izbucnire a comunității, decât ca operă individuală (Lucian Blaga). De aceea, n'a mai fost după 1848 nici un eveniment național, în care imnul acesta al colectivității, vestind românismul, cum îl numește filosoful C. Rădulescu-Motru, să nu aducă importanta lui contribuție. Cultul lui Andrei Mureșanu e, în conștientate și în variațiile ce prezintă, un puls al naționalismului nostru însuși, iar astăzi e de o actualitate mai evidentă decât oricând.

București, 25 Martie 1941.

Conducătorul „Gazetei Transilvaniei” de până azi, Dl Dr. Voicu Nițescu, scrie articolul „In hoc signo vinces”.

Un testament, cum îl numește singur.

Când treizeci de ani ai condus gazeta, în vremuri bune și rele, ostentînd să înapătuiești un alt testament, primit dela înaintași, scrisul D-sale devenea o obligație pentru acest număr, când „Gazeta Transilvaniei” trece sub altă conducere. Gîndurile cer altă formă de cât cea juridică, fixată într'un contract de predare și preluare.

Președintele „Astrei”, dl prof. univ. Dr. Iuliu Moldovan și președintele „Astrei” Brașov, dl Dr. N. Căliman, fixează gînduri care sunt ale „Astrei”, răspunzătoare, de azi înainte, de căile pe care ne vom îndruma scrisul la această gazetă.

Pe drumul refacerii hotarelor etnice, gîndurile tuturor se întănesc.

Gazeta Transilvaniei și „Astra”

de Dr. I. Moldovan
prof. universitar
președintele „Astrei”

„Gazeta Transilvaniei” va apare, de aici înainte, sub egida „Astrei”. Vor avea, deci, un program comun de acțiune, urmărind, pe căi înrudite, același scop: binele neamului.

Așa era și în vremuri vechi, când primejdia etnică permanentă ne împunea cea mai desăvârșită disciplină și solidaritate românească. Așa trebuie să fie și azi, când e necesar să facem supremul efort pentru a ne menține și, îndeosebi, pentru a desobi frații și gila pierdută.

Și așa va trebui să fie totdeauna, căci numai prin luptă și jertfă solidară de fiecare clipă, prin disciplinată subordonare a fiecărui gînd și a fiecărei fapte binelui etnic, ne vom putea înrădăcina definitiv în gila românească, vom putea bine merita stăpînirea platurilor, care ne-au rămas moștenire sfîntă din trecutul nostru plin de suferințe.

„Astra” și „Gazeta Transilvaniei” își împreunează azi forțele lor luptătoare cu rostul de a milita pentru drepturile și aspirațiunile Ardealului românesc, de a pune în lumină adevărata specificul nostru, a cărui ocrotire este chezașia existenței noastre românești și de a combate tot ce ar putea să ne desbine.

Nu vom cunoaște altă țintă mai apropiată decât desobirea fraților.

Nu vom recunoaște alt scop al existenței noastre, decât binele neamului și al patriei.

existența *Gazetei*, ne-a îndemnat ca s'o trecem acum, în amurgul vieții noastre și când greutățile de întreținere se mențin mereu aceleași, în proprietatea „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”.

„Astra” este cea mai veche și mai puternică societate de cultură a poporului român din Ardeal și Banat. Ea înfățișează viața acestui popor sub toate aspectele sale spirituale: politic, economic, social și cultural. Asociațiunea e și azi, ca totdeauna, a tuturor Ardelenilor și Bănățenilor fără deosebire de persoane sau grupări de orice soi. Ea e *terenul neutru*, pe care se întănesc și activează în frățească înțelegere, cu nobilă răvnă și întrecere, toți fiii Ardealului și Banatului. „Astra” e căminul cald și ospitalier, în care se adaptează curată și nestingherită spiritualitatea colectivității românești din aceste provincii.

Iată lămurit pentru toată lumea motivul care ne-a determinat să trecem „Gazeta” la „Astra”. Am crezut și credem că numai astfel ea va putea continua să fie a nației, servind *integral și exclusiv* nevoile și aspirațiile acesteia. Precum am avut și avem convingerea că administrată de „Astra”, care și ea e a nației, creatoare și susținătoare de cultură națională, propoveduitoare neobosită a ideii naționale, temelie de granit, pe care se reazimă structura națională și năzuințele de libertate ale poporului român, *Gazeta* va avea sprijinul și sollicitudinea întregii colectivități românești.

„Astra” fiind *acasă* la ea pretutindeni pe pămîntul Transilvaniei și *Gazeta* la fel, ambele fiind născute odată cu renașterea națională a poporului român, trăind și luptând împreună în cea mai desăvârșită armonie, vor continua în aceeași desinteresată colaborare și sprijin reciproc să propoveduiască nu numai în țara rămasă liberă dar și *oincolo de hotarele frînte* năzuințele și aspirațiile ce le-au însușit de când a luat ființă. *Astra* și *Gazeta* intrate de mult în conștiința nației vor duce cu statornicia de totdeauna lupta pentru refacerea unității naționale, pentru redobîndirea hotarelor drepte și firești avute până de curând și pentru *reîntruparea aceluiași ideal național*, care le-a fost steag călăuzitor în tot cursul lungi lor vieți. Ascultate cum au fost în toate împrejurările, ele vor reuși, o credem cu întreagă tăria convingerei noastre, să trezească din nou în sufletele românești *elanul* de altă dată, încrederea de odinioară, *uniunea sfîntă și solidaritatea* de neclintit

din alte vremuri, chezașia mîntuirii și a biruinței noastre.

Este săracă și astăzi *Gazeta*, ca în tot timpul vieții sale. Dar adăpîndu-se din nectarul bogatului său tezaur spiritual ea va izbuti, fără îndoială, prin cinstea, omenia, onestitatea, modestia și consecvența sa, să se ridice la aceeași înălțime și autoritate morală și în veacul al doilea ce urmează a-l parcurge.

Despărțămîntul Brașov al „Astrei” care a știut să valorifice modestul patrimoniu pe care i-l-a dăruit nația și în a cărui posesie și administrare directă trece și „Gazeta Transilvaniei”, va ști și va reuși să mențină cu aceeași vrednicie tezaurul național ce i se încredințează.

Din chiar acest moment *membrii „Astrei” de pretutindeni sunt chemați să-și facă datoria* și să-și dea contribuția lor morală și materială pentru editarea „Gazetei” în condiții cât mai bune și mai satisfăcătoare.

Cetitorii să înțeleagă, că numai pe ei și pe sprijinul lor se întemeiază asigurarea existenței celui mai vechi ziar al neamului.

Oglindă a vieții ardelene și bănățene și a tuturor categoriilor de breslași ai minții și ai trudei pe tărîm economic și social din aceste provincii, „Gazeta” nu înțelege, totuși, să fie un ziar regionalist. Ea a pledat și a propoveduit timp de 100 de ani ideea unirii naționale. Directorii ei și redactorii ei au muncit din greu, au suferit privațiuni din cele mai aspre, au pătimit în temnițe streine și au murit pentru credința lor în neam și în lege, s'au jertfit pentru România Mare. Ea a fost, deci, este și va rămîne *Gazeta* tuturor Românilor, patrimoniu al nației întregi, al credinței și legii ei străbune. Înțelege să pună în armonie și la o contribuție cât mai simțită totalitatea forțelor spirituale, acumulate în componentele întregii țări românești, pentru a desăvârși, odată cu colaborarea lor cât mai intensă și mai directă, omogenitatea acțiunii, gîndirii și idealurilor românești.

Ardealul și Banatul în special au o tradiție, un trecut, o spiritualitate proprie lor. Ele trebuie închinare *totalității* națiunii pentru a clădi din ansamblul acestor *comori regionale*, pline de valoare și sevă românească, unitatea solidă și indestructibilă a *statului național român*.

Aceste vechi provincii românești până acum nu au putut face, nu au fost chemate, ori s'a neglijat să li se ceară

Drum vechiu

de Dr. N. Căliman
președintele „Astrei” Brașov

O veche dorință a noastră s'a împlinit. Tesaurul național și cultural, care este „Gazeta Transilvaniei” a fost preluat de „Astra”. *Gazeta* lui Gb. Barltiu nu va mai fi de azi înainte în casa strănută a unui grup, sau grupuleț de Români, ci își va trăi viața vișuroasă în casa sănătoasă a lui Andrei Șaguna.

Deținătorii de până azi ai *Gazetei Transilvaniei* au înțeles acest lucru. Ei merită recunoștința noastră românească și, pentru aceasta, le aducem mulțumirile noastre.

Drumul pe care va merge de azi înainte *Gazeta Transilvaniei*, nu va fi un drum nou. Este drumul bătătorit de peste 100 ani de „Gazeta Transilvaniei” și drumul pe care a mers „Astra” de 80 ani, cu fapta, cu vorba scrisă și spusă.

Acest drum trece prin Ardealul bimilenar românesc. Prin acel Ardeal, care n'a cunoscut nici odată altă granită decât Tisa și pentru care Carpații n'au fost nici odată granită. Drumul nostru trece prin Ardealul dărzenei lui Horia și Iancu, prin Ardealul în care graul și portul, cântecul și jocul, obiceiurile și felul de a trăi și vorbi, munții cu piscurile lor, râurile cu izvoarele, pădurile cu vâlle lor, mormintele cu pletrile lor, toate ne vorbesc și ne arată, că acest pămînt al Ardealului a fost, dela zămislirea neamului nostru, totdeauna românesc, și numai românesc, nici odată împărțit, iar împărțirea acestui pămînt cu alte neamuri a fost făcută numai în mod artificial.

Drumul nostru prin acest Ardeal românesc ne îndeamnă totdeauna către năzuința, ca să-l păstrăm întreg și să facem din el și în viitor numai pămînt românesc.

Drumul nostru trece prin Ardealul naționalismului neînfricat al lui Petru Maior și Șincai, al lui Gh. Barltiu și Iancu, naționalism care nu cunoaște târguelli pe spatele nației, nu cunoaște grupuri și biserițele de Români, nu cunoaște partide și interese personale și de grup, ci cunoaște un singur interes, acela al națiunii, pentru care trebuie jertfite toate interesele individuale, de familie și de grup.

Drumul nostru trece prin biserica adevăratel morale creștine, care nu cunoaște nedreptatea și asuprirea între frați, nu cunoaște îndușmăntrea frașilor de acelaș sânge, ci numai dragostea între frați și unirea tuturor pentru un singur scop: ridicarea națiunii. Drumul nostru nu va cunoaște altă morală, decât cea creștină, care este una singură în viața individuală, ca și în viața familiară, în viața socială, ca și în viața de stat.

Dar drumul nostru va trece și prin întregul pămînt românesc al lui Mihai Viteazul, al lui Miron Costin, Bălcescu și Eminescu, dela Nistru până la Tisa, în care a curs de aproape 2000 de ani acelaș sânge și s'a vorbit acelaș graul: sângele și graul românesc.

Vom considera în tot acest drum al nostru pe fiecare individ numai ca o părțică a întregului, care este națiunea, vom cere dela fiecare individ integrarea sa în acest întreg, în națiune, fără condiții și vom cere dela națiune necontent să poarte toată grija și celor mai neînsemnați indivizi ai săi.

În drumul nostru nu vom cunoaște transacții și târguelli, nu ne vom pleca nici capul și nici spatele în contul și dauna națiunii.

Capul ni-l vom pleca în fața unei singure morale: morala clasei și omeniei, morala drumului drept fără cotituri, morala unei vieți individuale, familiare și de Stat fără compromisiuri; morala creștină una și aceeași de totdeauna.

Și ne vom închina cu toată supunerea și însuflețirea noastră în fața unui singur steag: steagul națiunii române, unite și nedespărțite.

— Continuare pe pagina 4-a —

„In hoc signo vinces“

— Continuare din pagina 3-a —

ca să-și dea întregul tribut al spiritua-
lității lor specifice. E bine ca ele să
și-l dea cât mai din plin și cât mai de
grabă și ca acesta să fie acceptat și
utilizat cât mai rodnic pentru țară de
către bărbații purtând răspunderea des-
tinelor acesteia.

Iată drumul pe care înțelege să
meargă mereu „Gazeta Transilvaniei”.
Cu gândul și privirea statornic ațintite
asupra trecutului ei de luptă, de suferință
și de glorie, călăuzindu-se fără
încetare de nemuritorile fapte ale
luptătorilor și muncitorilor de totdea-
una ai neamului, cu bărbăție, cu dem-
nitate și spirit de independență dărză,
cinstind și secundând, așa cum a făcut
cumințenia românească din toate vre-
murile, pe toți marii înfăptuitori și în-
țelepți îndrumători ai neamului, propo-
văduind pacea desăvârșită, ordinea și
disciplina sufletească și legală între frați,
atât de necesare mai ales în această
grea răscruce de destin, și utilizând
din plin bogatul capital moral, adunat
cu osărdie de albină timp de un secol,
«Gazeta Transilvaniei», ziarul preoților
și al învățătorilor, al cărturarilor și
muncitorilor, al negustorilor și meseria-
șilor și mai ales al robusteii și înțelep-
teii noastre plugărimi, careia prin nu-
mere speciale și într'un graiu mai pe
înțelesul ei va trebui să i se adreseze
cât mai des, ziarul «Astrei» va reuși,
o credem cu toată tăria, să aducă nea-
mului și în cursul veacului al doilea,
aceleași mari servicii pe cari i le-a ad-
dus în cursul secolului întâiu al existenței
ei.

În semnul trecutului său, în sem-
nul credințelor sale mereu drepte și sta-
tornice, în semnul «Astrei» și al trudei
alături de ea, «Gazeta Transilvaniei»,
așezată aici în inima românismului va
continua să trăiască mereu ca să-și des-
săvârșască supremul tel: de a fi con-
stant punte de apropiere, de legătură,
de unire, de înțelegere și de nesdrun-
cinată înfrățire între toți fiii neamului,
ori unde ar fi așezați pe marea în-
tindere de pământ semănată cu limba,
cu lege și suflet române.

Pentruca prin trudă și jertfă să prin-
ză din nou ființa Statul unitar, să se
desăvârșască statul național, statul de
autoritate, de ordine și de prestigiu
înăuntru și în afară, capabil și volnic
de a se încadra cu demnitate și fără
opunerea cuiva în ritmul glorios al sta-
telor de civilizație și de cultură.

Pentru ca prin slova ei liberă și
independentă, îndrumată și controlată
numai de conștiința curată, cinstită și
patriotică a celui ce o scrie și de în-
făptuitorul marilor și neschimbătoarelor
comandamente naționale, să reușească
a da cât mai de grabă ființa unei co-
lectivități românești din ce în ce mai
serioase, mai muncitoare, mai plină de
sentimentul răspunderii și cât mai mult
preocupată de problemele mari ale unei
țări, ce merită mai mult decât ce are
astăzi.

Pentru a pune temelii solide și
simțite unui stat cu adevărat național
și de drept, ea trebuie să fie aievea a
Românilor, a cărturarilor, a negustori-
lor, meseriașilor, plugarilor și munci-
torilor români, viețuind toți într'o de-
săvârșită libertate legală și într'o cât
mai bună stare morală și materială.

Călăuzită de aceste credințe, o
repetăm și o afirmăm mereu, suntem
convinși, «Gazeta Transilvaniei» va con-
tinua să-și aibă și în viitor, în afară
de greutăți, suferințe și jertfe, și satisfacția
biruințelor.

Am înșirat aceste credințe sub
titlul de mai sus pentru a le transmite
în chip de program succesorilor noștri,
în chip de testament, dacă ni se în-
găduie.

Împreună cu scumpii și stimații
prieteni cari ne-au susținut și secundat
cu devotament și abnegație în păstra-
rea Gazetei noastre dragi, careia timp
de peste treizeci de ani i-am dat tot
ce am avut mai de preț în sufletul
nostru, o încredințăm, cu conștiința li-
niștită „Astrei”, convinși fiind că ea
va ști să cinstească mai mult decât ori
cine eternele ei credințe și va izbuti
să le răspândească cu îndoit succes
printre Românii de pretutindeni.

Soartea fraților din Ungaria

de I. Bozdog

O clipă a vieții naționale nu se scur-
ge dela 30 August 1940, care să nu
fie copleșită în întregime de imaginea
sfântă a țării sfârticate și în care să nu
simțim mic și mare umilința morală
fără seamă ce ne-a fost hărăzit să o
trăim chiar noi, generația care am con-
tribuit la ridicarea mărețului vis de
de dragul cărui „ne-au răposat și moșii
și părinții”.

Nimic n'a fost în stare și nu va fi,
orice și oricât de mari ar fi jertfele ce
ni se vor mai cere, să ne despartă
și numai o clipă de frații din mij-
locul cărora furtuna năprasnică ne-a
smuls trupește, sau, de unde, înleștați
cu fanatismul bulgăruțului răsărit din glia
strămoșească am fost alungați în bezna
noptilor reci de toamnă și iarnă, fără
avut și halne, ca o ceată de criminali!

Suspiniile celor vitregiți străbat
în fiecare clipă și găscescoul cald și
înțelegător în inimile noastre cărora nu
ni s'a permis să fim una cu ei și în
drumul suferinței!

În vreme ce privirile lor se ridică
jindulind spre potecile și cărările, pe
cari se aude bătăia inimii noastre și
cu fața crispată și puțnii înleștați își
potrivesc cămașa de forță a vremii pe
trupul volnic și încercat, noi stăm ne-
putincioși în durere și ștetele noastre
de ei nu le putem opune pleptul nostru
ocrotitor și nici voinea unanimă a țării
întregi de a-i ajuta.

Le urmărind însă clipă de clipă soar-
tea și pas de pas și vom striga durerea
lor peste toate granțele artificiale spre
urechile schingiuitorilor, ca să știe că
le încreștam toate uneltirile și spre in-
imile înțelegătoare ale lunii întregi,
careia îi cerem ocrotirea dreptății noastre!

Unul dintre cei mai ireductibili
dușmani ai fraților noștri din Ungaria a
fost Conte Teleki Paul, fostul prim-
ministru al Ungariei și care și a
suprimat zilele trecute viața într'o stră-
fulgerare a conștiinței lui patriotice greu
incărcată de crimele tolerate contra
minorităților din țara sa.

Fostul prim ministru ungar s'a ocu-
pat intensiv, timp de 22 ani, de cauzele
dezastrului fostei lui țări și deci consta-
tările sale privitoare la prăbușirea de
atunci a Ungariei sunt extrem de inter-
esante și importante. Tot atât de im-
portante sunt apol și măsurile prescrise
și practicate și de guvernul său, care
a recăștigat — pentru scurt timp — o
parte a teritoriilor, cu cari Ungaria din
trecut și cea de astăzi s'a îngreșat pe
nedrept și spre paguba incalculabilă în
urmări pentru naționalități.

Din cartea sa „Politica minoritară
Ungară” apărută în toamna anului 1940,
vom spune și statornicul atitudine Un-
gariei de azi față de milioanele de mi-
noritari și în primul loc față de noi
Românii.

În cursul unei conferințe de propa-
gandă revizionistă ținute în America
d-l Teleki constata, că: „dintre cauzele
și greșelile ce au condus peste o jumă-
tate de secol problema minoritară și
deslegarea ei pe căi absolut greșite în
Ungaria, au fost în special următoarele:

În primul rând lipsa simțului politic
la Unguri. Că problema minoritară din
Ungaria trebuie judecată după împreju-
rările speciale din Ungaria și nu după
teze generale europene. Lipsa simțului
social la organele administrative locale.
Neajunsurile în administrația comitatelor
noastre, mai ales în ce privește ignoranța
limbilor minoritare din partea multor
funcționari. Asta-i de altfel greșeala
asupra căreia insist și astăzi, de când
ca prim-ministru cutreer țara întregă
(aceste cuvinte sunt scuse în toamna
anului trecut).

Am adus (Ungaria) unele legi pe
cari nu le-am executat nici odată.

Lipsa unei orânduirii definitive a
problemelor sociale și lipsa unei admi-
nistrații sociale, ceace produce o negli-
gență față de anumite clase sau anume
ramuri de ocupație. Această negligență
a fost prezentată în unele locuri ca ten-
dință anti-minoritară.

Iată cauzele cari au condus pe căi
greșite problema minoritară și desle-
garea ei. (pg. 10-11).

Pentru zilele de refacere ale unei
Ungarii noi, d-sa, care este cel mai
autentic martor al tuturor plângerilor
noastre din trecut, prescrie rețete noi.
Iată-le!

„Idea sfântului Ștefan nu poate
însemna o maghiarizare forțată pur ex-
terioară și privitoare numai la limbă. Ea
poate să însemne, dimpotrivă, maghiari-
zarea sufletului ce trebuie să se facă în
mod sincer și spontan” (pg. 8).

Pentru zilele de astăzi deci Un-
garii voesc maghiarizarea integrală și
completă a minorităților.

Cazurile de asimilare se vor pro-
duce prin: „căsătorii, prietenii, forme
identice de viață, conviețuire îndelun-
gată” (pg. 12).

O atare comunitate va trebui să
se formeze cât mai curând de către
„cei cari trăesc pe acelaș teritoriu, res-
piră acelaș aer, mănâncă aceeaș pâine,
și duc viața în cadrul același forme”
(pg. 13).

„Naționalitățile să-și poată des-
volta liber cultura lor, păstrând și ocro-
tind caracterul lor etnic, sau — cu un
cuvânt mai modern — „etnicitatea lor”
(népesség) (pg. 17).

Aceste principii frumoase și ros-
tite de d-l Teleki pentru ochii lumii,
s'au tradus în fapte: prin suprimarea
tuturor școlilor primare românești, iar
unde funcționează încă atari școli sunt
numiți la ele învățători de origină etnică
ungară, sau minoritari renegați.

Cele trei secții românești adause
școlilor de stat secundare în Ardealul
cedat, au profesori chiar pentru limba
română exclusiv numai unguri, iar pe
ziua de 15 Martie, din totalul de 14
profesori numiți la aceste secții au
fost scoși 12 ca elemente de neîncre-
dere. N'au menționat nici măcar pe acei
profesori vechi cari mai funcționaseră
sub vechiul regim maghiar.

Măsurile de vexațiune contra mi-
norităților și abuzurile în opera de cul-
turalizare sunt atribuite apol în majori-
tatea cazurilor acestor funcționari de
origină etnică maghiară.

„În postul meu am avut 30 de
înaintași, dintre cari 10 erau de origine
nemaghiară. Tot așa aș putea să spun
cifre și despre celelalte ministere. Dacă
aș examina istoria funcțiilor mai mici,
aș ajunge probabil la aceeaș concluzie.
Toate aceste persoane au avut partea
lor în erorile comise pe seama națio-
nalităților”. (pg. 18).

În ce privește instituțiile cultu-
rale românești ele au fost desființate
complet și pe toată linia, ștergând
orice urmă sau numire de așezământ
române. Fiind sigur că aceste, ne mai
existând, nu le pot face nici o pledică
celor ungurești Conte Teleki își ex-
primă dulceag dorința, ca instituțiile
culturale minoritare să colaboreze cu
cele ale ungarilor. Dar în noua lor po-
litică de „apropiere” cu minoritățile au
mers până și la închiderea tuturor biseri-
cilor din părțile săcueste și dela gra-
nița de Vest, și la drelocarea și vinder-
ea materialului din bisericile nou con-
struite, (biserica din Mărtiniș, după
ce au pângărit-o, au aprins-o și dărâmat-o
iar la data de 1 Febr. 1941 au început
dărâmarea desființată a tuturor biseri-
cilor românești din Odorhei, Treiscaune,
Ciuc. În Ditrău în zilele de 5-8 Febr.
au dărâmat și împărțit cărămida cu că-
rămidă zidul bisericii. Tot așa au făcut
la Borsec, etc.)

Dar d-l Teleki e de părerea că
„trebuie să educăm societatea prin toate
mijloacele ce ne stau la dispoziție (presă
radio, asociații etc.) la o înțelegere mai
justă și mai adâncită a problemei mi-
noritare și, Asociațiile maghiare și mi-
noritare să se invite reciproc, cu scopul
de a susține legăturii amicale” (pg. 22).

Cari ar fi asociațiile românești —
dacă ar mai exista — cari ar putea lua
contact cu „levenții” și cu „garda
zdrenjoșilor” cari sunt societățile cul-
turale ale Conielui Teleki?

Dar, chiar așa fiind, iată ce mă-
suri de ocrotire înțelege Teleki să
ia pentru eventualele cazuri de conflict:

„Dacă cineva insultă pe un Ungur,
ofensându-l onoarea națională, actul lui

e considerat ca o injurie contra națiunii,
ce trebuie pedepsită după art. de lege
III 1921, iar când cineva vatamă onoarea
unui minoritar, în virtutea legilor în vi-
goare el săvârșește, o injurie contra
cinstei personale” (pg. 22).

Dacă în trecut ni s'a suprimat
dreptul folosirii limbii în biserică și
școală, de-acum înainte se suprimă și
dreptul întrebunțării libere în familie.

Brutalitățile și insultele se pot
întâmpla și în familie, mai ales la cele
cu căsătorii mixte — de cari slavă
Domnului sunt numeroase — nu-i per-
mis să se introducă din nici o parte un
sentiment de discordie și de neînțelegere,
nici din partea funcționarilor, nici din
partea altor factori” (pg. 23).

Se introduce deci aproape fără
sistemul denunțului contra celor cari
vor întrebunța limba lor maternă în
familii mixte, și ori de câte ori tatăl
sau mama valahă își vor muștra copilul
în limba lor: vor săvârși insultă contra
națiunii

Nelegăturile și brutalitățile, pe cari
sunt chemați să le sancționeze factorii
responsabili locali, adică falmoasa „jan-
darmerie,” se pun și se vor pune tot
în sarcina celor de origine streină, căci
„e baza acestei statistice am putut
constata, că cel puțin o treime a bru-
talităților erau datorite acelor funcțio-
nari de stat, cari aparțineau acelei na-
ționalități” (pg. 24).

Aceasta este noua concepție a sta-
tului Ungar despre drepturile minori-
tăților! Vecinic aceeași! În loc să se
amelioreze ceva, ea este din contră
agravată prin o trufie și sălbătăcie, de
care nimeni n'a bănuț să sature în așa
grad acest sălbatec pripășit din Europa
de azi

Spre ilustrarea acestei constatări
dureroase voi transcrie aci ultimele
cuvinte ale unui mare antecesor dela
această venerabilă tribună, apărute în
„Gazeta de Transilvania” Nr. 85 la 18
Octombrie 1848: „Însă unde este des-
polsimul mai mare ca acolo, unde na-
ționalitățile nici decum nu câștigă ga-
ranție, unde partida domnitoare mai vrea
a se arunca în războiu cetățean decât
a recunoaște, că și limba altor nații
e plămăuită și sancționată nu de o dietă
terroristă, ci de Dumnezeu și de natură,
care sunt mai tari decât rabulistica
unor demagogi turbați”.

GURA LUMII

Vecinicie

Încă nu s'au implinit două luni, de
când Ungaria a semnat un pact de
„amicizie vecinică” cu Yugoslavia. Din
partea Ungurilor se manifesta, atunci,
o dragoste eternă, suspectată de unii
pentru spontaneitatea ei.

Acuma, nu știm: sau noțiunea veci-
niciei are și alt conținut, de care n'aveni
cunoștință; sau pentru vecinii noștri
o declarație de dragoste, chiar pa-
rafată, nu ține mai mult decât aceea
a unui adolescent.

Ori cum, dacă și celelalte pacte
ale Ungurilor vor fi fost măsurate cu
aceeași unitate metrică, și ei, și parte-
nerii lor au toate motivele să fie pe-
simșiți.

Cuvinte despre
dragoste.

Și fiindcă veni vorba despre veci-
nicie:

Ani și ani de-a rândul, prin to-
felul de Lorzi, s'au păstrat legăturii
„revizioniste”, s'au ținut discursuri, s'au
distribuit flori, s'au predat volume ca
zeci de mii de semnături, s'au reamintit
vechi și tradiționale dovezi de iubire
(vecinice și acestea) cu Anglia.

Câteva acte plesa a mers bine.

În actul al 4-lea Ungaria a semnat
pactul tripartit, pentruca scena finală
a același act să se încheie așa pre-
cum anunța Agenția Rador acum câteva
zile: Anglia a rupt relațiile diplomatice
cu Ungaria.

Cam bănuț noi ce-o să se pe-
treacă în actul al 5-lea, care e și ul-
timul. Pentruca Ungaria mai are iubiri
nelichidate și pe alte meleaguri.

C.

Ne muștră mormintele...

de Ax. Banciu

Era în 1917, luna August. Voluntarii ardeleni sosiți din Rusia traversau în pas energic, ostășesc, capitala Moldovei strămtorată de toate nevoile. În fața bătrânului lăcaș din str. Lăpușeanu, odinioară reședință a lui Cuza Vodă, unde se opriră, jurământul inimii noastre naționale — cântat grav, ardeleneste, fără răsuciri lăutărești, sincroniză bătaile inimilor multitudini revărsate în jurul lor din toate colțurile lasilor, înmugurind noi nădejdi în sufletele abătute din „Triunghiul Morții”.

Pe balconul bătrânului lăcaș, o batistă ștergea lacrimi regale.

În acea solemnă atmosferă de regăsire a sufletelor în solidaritatea aceluiaș crez și gând, un avocat moldovean, în tovărășia căruia mă găsiam, cu vorba-i domoală, cântărită, dar vădit emoționat, îmi zise :

— Toată nădejdea ni-e în Ardeal, în Ardealul caracterelor de granit și al moravurilor austere, de care ne-au vorbit mereu dascălii noștri. Dacă nu ne va veni de acolo un curent purificator, această victorie finală — de care eu nu mă indoiesc — nu ne va folosi nimic.

— Nu știu cât cântăresc calitățile și defectele noastre ale Ardelenilor în cumpăna fraților de dincoace de Carpați, îi răspunsei, știu însă altceva : că noi n'am cunoscut încă ispitele și binefacerea „Puterii”. Dea D-zeu ca virtuțile de care V'au vorbit dascălii D-v. să nu se desmintă. Decât, până-aceste virtuți nu se vor fi afirmat și verificat și în strănile „Puterii”, nu se poate clădi pe ele.

Din nenorocire, teama mea n'a fost lipsită de temei. Mulți, prea mulți, dintre cei crezuți de noi oameni dintr'o bucată, cu sufletul luxuriant împotriva seducțiilor palatelor curioase, cu șira spinării inflexibilă, cu pasul sigur, neșovăielnic, alunecară repede pe parchetele „Puterii”, întrecându-se în temenele în fața celor care distribuiau „văntajele” „Puterii”.

Experimentații corupători ai conștiințelor, conștiințe de primejdie care amenința atotputernicia din partea solidarității ardeleni — așa cum se prezentase ea în zorii Unirii — s'au pus pe lucru. Și, încurând, „granitul” caracterelor, cu puține excepții, s'a dovedit rocă sfârmicioasă. Blocul ardelean, crezut de nezdruccinat, s'a pulverizat și solidarității impresionante de mai înainte i-a luat locul o luptă acerbă, dusă, nu arareori, până între membrii aceleiaș familii.

Așa numiții „bărbați de Stat”, preocupați de interesele partidelor pe care le prezidau și hățuiau, au dat uitării marea problemă care se punea în provinciile realipite : *cucerirea acestora de fapt, nu numai de formă, pe seama elementului românesc*. Căci, în realitate, în aceste provincii Români dețineau numai firma („România Mare”), forța mentală să le asigure și stăpânirea efectivă — economică, financiară și culturală — era tot în mâinile omnipotenților de ieri.

Spre a putea lua lupta cu aceștia, mai bine pregătiți, aveam însă nevoie de solidaritate, de cea mai desăvârșită solidaritate, cu excluderea, câteva decenii încă, a făcămăririi în bisericuțe politice. În teritoriile realipite, numai o singură politică avea îndreptățire : *cea a Statului Român*.

Descălecarea în aceste teritorii a partidelor politice cu interesele lor de clan și cu mijloacele reprobabile de captare a sufletelor de bunăcredință pentru cointerese în dauna Statului, echivala cu o *crimă națională*. Căci ele, în loc să sprijinească și fortifice solidaritatea găsită aci, o sfărâmară ; în loc să țină puterile înmănușate în forțe de nebiruit, le pulverizară în lupte fratricide, pentru câștigarea cărora nu se sfîșiau aceste *patriotice* partide să dea mâna, împotriva partidelor *românești*, cu cei de alt neam, dușmani în trecut, și mai mari dușmani azi.

Nu se va putea ierta, apoi, niciodată acestor ortăcii de exploatare a Statului, păcatul săltării în posturi înalte, de răspundere, a unor figuri deochiate,

arătate cu degetul în timpul stăpânirii străine, — figuri îmbrățișate de șefi cu scopul de a discredita în fața opiniei publice pe cei din provinciile reunite, ca acestea să prefere pe cei trimiși apoi dela „centru” „dintr'ai noștri”.

Nu vom contesta buna credință a unora dintre cei înregimentați în aceste partide, pe-a acelora care, temându-se de împănarea posturilor de conducere cu căștăniși dela „centru”, au crezut că, prin înscrierea în ele, vor putea împiedeca acaparea posturilor de comandă de către elementele intruse, necunoscătoare ale împrejurărilor locale, elemente venite cu intenții de procopseală, nu de jertfă pentru consolidarea celor cucerite cu prețul atâtor sacrificii.

Unii din aceștia, cei cu suflet ne-prihănit, și-au dat încurând seama de greșala de a se fi încrezut în „văntul potenților și, decepționați, s'au dat la o parte scârbiți și îndurerăți. Alții însă, îndulcindu-se și spurcându-se la „Putere”, au perseverat pe drumul apucat al abdicării la credințele de ieri, nerentabile, pentru altele mai rentabile, în cadrul altor partide mai „cu viitor”. Pe drumul acesta, atâtea conștiințe care nu cunoscuseră târguiala cu stăpânirea străină când era vorba de drepturile neamului lor, deveniră atât de elastice încât se preteră la cele mai desonestătoare compromisuri ; atâtea caractere dârze, rustice, mereu în opoziție și luptă pentru Neam, le văzurăm de-odată năpârind și figurând prin toate vitrinele politice ; alții oameni de duzină, chiar în specialitatea lor, deveniră de azi pe mâne specialități competenți în toate domeniile atât de complicate ale vieții de Stat, *ilustrând*, rând pe rând, mereu la Putere, posturile de comandă dela diferitele Departamente : caractere de arglă, gata a se adapta la orice schimbări care le-ar fi putut primejdiu pleasca situației și a confortului cu care Neamul le era dator.

Ne-am dat în spectacol cum arareori s'a mai dat vre-un neam cu idealul realizat pe hecatombe de osăminte !

Ce s'a ales de elogiile simpatiei mele tovarăș din Iași anulul 1917? De câte ori se va fi gândit de atunci, decepționat, încrezătorul moldovean la legenda „caracterelor de granit și a moravurilor austere” ale Ardelenilor, de-a care aștepta regenerarea vieții publice a României !

Ne muștră mormintele cu pilda vieții lor... Ne muștră c'am alunecat de pe drumul indicat de ele, de pe drumul fără cotituri, pe care nu ești adus niciodată în situația de a roși, cu oricine ai da față. Și cine nu poate fi adus în situația de a roși pentru atitudinile și faptele sale, e o putere, o mare putere.

Să ne întoarcem deci la școala celor cu graiu de faptă pilduitoare, la școala virtuților și a caracterelor despre care le vorbeau elevilor dascălii României de dinaintea anului 1916, — școala căreia aparțineau și întemeietorii și salariații acestui Nestor al presei noastre, pe care — sub îndrumarea bătrânei noastre Asociații Astra, rămasă mereu credincioasă cultului vechilor virtuți ardelenesti — ne bucurăm a-l revedea pornind, cu puteri proaspete, pe drumul bătătorit de cei ce s'au consumat în serviciul unui singur crez, din care n'au înțeles, în nici o împrejurare, să facă marfă de târguială pentru beneficii sau ascensiuni personale.

Fără acest crez și fără ostași devotați, incapabili de a-l renega, prin oricâte tentațiuni ar trebui să treacă, frontierele care, dacă nu mâne, poimâne ni se vor reintregi din nou — și se vor reintregi, fiindcă, până-n urmă, firescul întotdeauna a biruit artificialul și dreptatea arbitrarul — se vor nărui iarăși, cum s'au nărui în anul trecut.

Ca zăbranicul care învăluie hotarele de azi ale țării să-l poată înlocui iarăși haină de sărbătoare, să rămânem refractari la șoaptele interesate ale suveicilor politicianiste și să ne refacem *vechea solidaritate*, care a făcut minunea de a da trup aievea visurilor, — „*utopiilor*”.

ROMANA

— Epoca și istoricul acestui dans —

de Tib. Brediceanu

Înainte de războiul mondial trecut, mai mult ca în ziua de azi, intelectualii români de dincoace de Carpați își țineau de datorință, fiecare potrivit pregătirii și aptitudinilor sale, să contribuie în folos obștesc : unii ținând conferințe, scriind la un ziar sau la o revistă oarecare, alții cântând într-o societate corală, iar alții debutând cu o declamațiune sau cu câte o piesă la piano, la vioară etc. În programul seratelor literare și muzicale cari, după un bun obicei, se aranjau la „Casele române”, adevăratele noastre „Case naționale” din timpul acela. Tot atunci intelectualitatea noastră a desfășurat o apreciazabilă străduință și în ramura artei scenice. Ne aducem aminte d. p. de epoca în care, din lipsă de suficiente mijloace pentru organizarea și susținerea unei trupe teatrale proprii, cu actori de profesiune, cât și din cauza opreliștei, puse de stăpânirea maghiară unor asemenea trupe din Regat, de a trece granițele, — s'a pornit în cadrul „Societății pentru fond de teatru român”, prin comitetele ei filiale, o activitate entuziață pe tărâmul reprezentărilor de dileanță, date în numeroase orașe, orașele, ba chiar și în unele comune rurale ale noastre. N'au fost, de sigur, aceste reprezentații, totdeauna la cine știe ce înalt nivel artistic. Câte n'au lipsit pentru punerea în scenă în bune condiții a unei piese ! Dar aceste modeste și nepretențioase înjghebări teatrale, în ori și ce caz, au oferit prilej binevenit amatorilor de a-și încerca puterile, de a face o ucenicie, de a trece, uneori, chiar indispensabilă probă de fond, care îndreptățește la îmbrățișarea unei cariere sau acordă titlul conducerii destinelor unor similare acțiuni culturale și artistice. În chipul acestor a răsărit pleiada, nu prea mare, dar viguroasă, a artiștilor noștri de toate categoriile : cântăreți, instrumentiști, artiști dramatici etc. cari, prin propaganda lor intensă, au dat vieții spirituale românești un nou și puternic avânt ! În chipul acesta s'a putut ține trează, mereu, această conștiință pentru importanța teatrului, care a dus, logic și motivat, numaidecât după desrobirea neamului nostru din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș, la împlinirea visului părinților și bunicii noștri : înființarea scenelor stabile românești : „Teatrul Național” (1919) și „Opera Națională” (1920) din Cluj, prima operă de Stat în România !

Dar voința de afirmare artistică-culturală a neamului nostru din această parte nu s'a limitat numai la manifestările până aci arătate. A mai fost și un alt însemnat câmp de activare și care a dat tot așa de frumoase roade : câmpul artei coreografice : *dansul românesc*. Faima dansurilor noastre — se știe — a trecut de mult peste țări și mări. Chiar cronicari străini pomenesc cu admirație în scrierile lor despre neobinuita variație și frumusețe a acestor dansuri. Ele au pătruns până și în saloanele unor curți imperiale.¹⁾ Își poate închipui cineva că, în astfel de împrejurări, cărturarimea noastră să fi rămas indiferentă și să nu fi dat, curând, toată atențiunea sa verveei și viabilității poporului nostru exteriorizat atât de norocos tocmai prin fermecătoarele și neîntrecutele sale dansuri ? Din potrivă ! Acești cărturari români din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș, eșii, în cea mai mare parte, de dreptul din popor, deci în strânsă legătură cu viața dela țară, pe care ei înșiși au trăit-o până la o etate oarecare, au pătruns așa de mult și au asimilat atât de temeinic subtilitățile însușiri artistice, de toate felurile, ale țărânului român, în cât acestea au de-

venit o parte întregitoare și nedespărțită a ființei lor : zestrea, patrimoniul cel mai scump al sufletului lor. În urmăre n'a fost de cât un lucru foarte simplu și foarte natural ca, în special dansul, așa pe cum unii dintre ei l-au învățat încă din copilărie, la hora din sat, să-l introducă slăruitor și nu mai puțin cu o îndreptățită mândrie, în noul mediu în care au poposit. Astfel, cultivându-se întâi în cerc restrâns familiar, cu timpul cele mai de elită baluri românești au fost împodobite cu o serie întreagă de dansuri românești din diferite ținuturi. De pildă : cu dansurile „De doi”, „Pe loc” sau „Măzărica” din Banat, „Hajegana” din Hunedoara, „Țarina” din Munții apuseni, „Mărunțelul” din Bihor, „Tropolita” din Maramureș sau „Învârțita” din Mărginime, Țara Oltului și de pe Târnave. În scopul studierii acestor dansuri, în parte, se făceau pregătiri — probe de dans — cu săptămâni înainte, pentru ca, la ocazia dată, să fie puse la punct, nu numai sub raportul execuției ireproșabile, dar și a costumelor în care doamnele și domișoarele erau obligate să se prezinte. Pentru baluri se rezerva, câte odată, și o deosebită surprindere : în pauză, pe sunetele marșului lui Mihai Viteazul, apăreau călușarii. Nu se poate descrie însuflețirea pe care aceștia o produceau cu dansul lor bravuros. Echipa era compusă, de obicei, din tineri universitari, cunoscători până în amănunt a veritabilei expresii coreografice a acestui dans. Prin familiile românești din părțile noastre se păstrează și în prezent, încadrate și puse la loc de cinste, fotografiile cu grupuri de călușari din timpul acela.

Ne mutăm acum, pentru o clipă, cu relatarea noastră despre dansul românesc, în stările și împrejurări din Brașov din epoca de pe la mijlocul veacului trecut.

Românii din acest istoric oraș de lângă Tâmpa abia s'au întors dela memorabila adunare națională de pe Câmpul Libertății. Cu sufletul plin de înălțătoare impresii și mari nădejdi pentru viitorul neamului, simțeau, mai mult ca oricând, necesitatea străngerii rândurilor în sensul consolidării vieții sociale. Întruniri de multe feluri, unele urmate și de petreceri dansante, trebuie să fi avut loc mai des ca în trecut. La o asemenea petrecere dansantă, aranjată în stil strălucit, în carnavalul anului 1849, floarea societății românești era de față. Animație la culme. Într'un colț de sală, retras, sta singur, privind și meditănd, unul dintre cei mai distinși reprezentanți ai vieții culturale brașovenești din vremea aceea : *Iacob Mureșianu*, director de liceu, urmaș al lui *George Barișiu* la „Gazeta Transilvaniei” și — făcând parte din tagma cărturarilor mereu preocupați de tot ce e nobil și frumos, așa pe cum i-am s'hițet mai sus — în acelaș timp și un bun cunoscător al muzicii și dansului românesc. Sta și urmărea dintr'o „ordine de dans”, desfășurarea jocurilor. Cu mulțumire a putut constata atunci, că nu numai numărul dansurilor românești a sporit, dar că aceste dansuri se și joacă, din ce în ce cu mai multă rutină și cu mai mare elan. Progresul era evident. — Totuși ini na nu ia fost împăcată pe deplin. Mai de multe ori a văzut, în acea noapte de bal, perechi-perechi înșirându-se la „Quadrille” și la „The lancer's”, dansuri de coloană, foarte la modă în timpul acela, pe cari noi nu le aveam. Și de ce nu le am putea avea ? — își punea întrebarea — când, pentru alcătuirea unui asemenea dans, motive muzicale atât de minunate și mișcări de dans atât de mlădioase ne stau la îndemână.

Astfel chibzuind va fi pornit *Iacob Mureșianu*, în zori de zi, spre casă.

Au trecut săptămâni și luni, ocupațiunile de director de liceu și redactor nu-i vor fi dat răgaz ; de la o vreme însă s'a reîntors din nou la gânderile lui cu cari a plecat dela petrecerea dansantă din carnaval...

(Sfârșitul în nr. viitor).

¹⁾ Tib. Brediceanu : Histoire de la musique romaine en Transylvanie. Bucarest, 1938. Pag. 15—30.

²⁾ Idem, ibidem, Pag. 27—28.

³⁾ Un principe, Paul Eszterházy, amintind, în autobiografia sa, despre cele petrecute la dieta d'n Pojon dela 1647, spune că, la dorința și în prezența împăratului Ferdinand al III-lea al Austriei și a împărătesei Leopoldina, a dansat, cu o bună jucătoare, domnișoara Rebeca Eszterházy, și un dans românesc. („Azzal kellelt az oláh táncot is járnom.”) Vezi : Dr. G. Alexici : Din trecutul poeziei populare române. Rev. „Luceafărul”, Budapesta, 1903, pag. 306—371.

Pe cărările Neamului

de Dr. D. Chirculescu

Orice s'ar spune și oricum ar fi înfățișat neamul românesc de către cel ce-l pândesc existența și pământul cu ochi flămânzi, stau în picioare în fața lor cel 2000 de ani al unui trecut de dăruțenie omenească, în care poporul românesc, cu credința, cu limba și obiceiurile lui a rămas întreg, unitar, în ciuda vremurilor vitrege prin care l-a fost hărăzit să treacă.

În fața năvălirilor barbare, în fața puhoiului slav, ca și sub stăpânirea turcească, Românii au știut cum să reziste. Este dovada strălucită a calităților sale, a conștiinței hotărâte și a înțelepciunii sale. Este greu de crezut, că un asemenea popor, chiar dacă a fost sdruncinat în ultima vreme din toate încheieturile lui, va fi renunțat la puterile lui, la credința lui hotărâtă, la cumina țența lui.

Și, de fapt, sub înălțea aparentă a reculegerii din grelele suferințe încercate, se călește conștiința nedreptății ce i s'a impus; revolta lui, copleșită o clipă de durerea care îl îngrumă, se revarsă peste zăgazuri Numai orbii nu pot să o vadă.

În durerea aceasta fiecare român îngrozit de ceace n'ar fi crezut vreo dată cu putință, încearcă astăzi, alergând în dreapta și în stânga, criticând sau susținând ca bun ceace se face, ca niște furnici cărora li s'a prăbușit mușuroiul și se aștern pe muncă la reclădirea lui, să-și aducă fiecare, cum crede mai bine, partea lui de muncă constructivă.

Desigur, nu mergem toți pe același drum; înțelegând lucrurile fiecare în felul lui, ajungem adesea să ne încurcăm unul pe altii, cu toate că plecăm toți dela aceleași lucruri și tindem cu toții către același țel. Lovitura ce am primit este încă prea proaspătă și vremurile încă prea turburli, ca să ne fi putut reculege îndestul.

Dar trebuie să ne dăm seama, că în sufletul fiecăruia din noi trăiește un singur crez și în mințile noastre un singur gând. Astiel unii, nu trebuie să jăsam să se strecoare vrajba între noi, și nici să ne desprindem în ideologii ceri, exagerate, ar putea mîna opera de reconstruire. Trebuie înțeles odată pentru totdeauna, că nici un crez nu-și gărește justificare în stară sau lăaturalnic de Imperativele naționale. Și aceste imperative cer ca forțele noastre să

nu se mai risipească în lupte sterile, ci, înfrățite, să se contopească în lupta de credință și de dreptate pentru România.

Moștenitorii ai unui romantism internațional perimat, am cultivat „filii” și „fobii” de tot felul, deși ele nu aveau nici o justificare din punctul de vedere al neamului nostru. Am păstrat, într'un cuvânt, atitudini de minori lresponsabili.

Asemenea atitudini nu numai că nu-și mai au rostul, dar sunt adănc dăunătoare intereselor noastre vitale. Am ajuns la stadiul de desvoltare când putem avea un crez al nostru și nu pe acel al altora. Avem datorita să-1 avem și sufletul nostru e plin de el. Să ne închinăm lui, să ne închinăm numai lui.

Să ne închinăm lui cu convingerea că merităm altă soartă decât aceea pe care vitregia vremurilor ne-o impune astăzi în contra oricăror norme și oricărei dreptăți.

Să ne închinăm lui cu conștiința valorii noastre ca neam, ca forță de muncă și de progres, fără să ne subprețuim. Trebuie să știm că, deși atât de încrezători în laudele ce ne-au venit de atâtea ori și dela atâția din afară, adeseori intenționate, ca tot atâtea certificate ale bunel noastre purtări, nu suntem încă îndestul de încrezători în noi, nu ne cunoaștem îndeajuns puterile și, mai ales, posibilitățile noastre.

E bine să fim cât mai curând conștiinți de ele și să ne creem noi înșine certificatele noastre, în fața conștiinței noastre. Să fim siguri că străinătatea nu le va putea contesta niciodată.

O singură credință, pe deasupra ori căror ambiții, filnică fără această credință unitară, sinceră și puternică, neamul acesta, și fiecare în parte, irosim calitățile pe care 20 de secole le-au atunat în noi.

Să credem, cu adevărat, unul ca toți și toți ca unul. Să ne cunoaștem puterile și credința să ne o cinștim. Să servim ei! Iar pentruca să nu se creadă, că sub aparenta noastră tăceră se ascunde lașitatea și lipsa conștiinței naționale, care, să se știe, ne-a rămas întreagă, e bine să spunem față, hotărît și răsplat ce vrem:

Dreptate pentru Români!

Relații culturale între Italia și România

de Dr. Mariano Baffi
prof.

Inceputul relațiilor culturale între popoarele noastre se pierde în noaptea timpurilor. Într'adevăr, am putea spune, că au început în ziua îndepărtată în care legionarii lui Traian și ai Romei au pătruns în Dacia lui Decebal, și aici, între acești munți și în aceste văi, au adus, cel dintâi, sufletul civilizator al Latinității. La Roma, chiar în fața Palatului Ducelui, Columna lui Traian dovedește de cât vrciam și de câtă glorie a fost acoperit primul lor contact.

Din acea zi, România s'a simțit legată sufletește de Roma, pentru a nu se mai îndepărta niciodată, nici în vremurile triste, în care dominațiile barbare au vrut să ștergă aici orice urmă a Mamei Nemuritoare. Dar latinitatea era mai mult în sânge decât în pietre; ceace este în sânge nu ptere niciodată.

Și în Evul Mediu, Românii au plecat de pe meleagurile Dunării pe cele ale Tiburului, ca să ia apă vie din izvorul dela care primiseră botezul lor civil.

În depărtatul Quattrocento a fost la Napoli românul Joan de Huniady, ca să aleagă mireasă, pentru fiul său Matei Corvin, pe frumoasa și delicata Beatrice de Aragona, care împreună cu soțul ei s'a urcat apoi pe tronul Ungoriei aducând în palatul regal din Budapesta cultura și civilizația Renașterii italiene.

Cu un secol mai târziu străbătea

orașele și regiunile Italiei, un Voevod exilat, soldat și poet, care scria versuri în limba italiană; Petru Cercel, fiul lui Pătrașcu cel Bun și fratele lui Mihai Viteazul, cel dintâi Domn al întregii Românești.

Padova din secolul al XVII-lea, a văzut pe străzile sale și aulele Universității sale, chipul gânditor și senin al stolnicului Constantin Cantacuzino, care, rein'ors în patrie, a contribuit atât de mult, prin opera sa, să demonstreze latinitatea poporului român, și *continuitatea elementului latin în această veche Dacie a lui Traian.*

În secolul următor au fost mulți Români în Italia; Gheorghe Asachi, Vasile Alecsandri, Nicolae Grigorescu, până la Duiliu Zamfirescu, diplomatul cu suflet de poet, care a fost la Roma să reprezinte pe lângă Palatul Regai din Quirinale, tânărul regat al României și din sederea sa în Italia, s'a inspirat ca să dea formă de viață multora din fantaziile sale poetice.

Evenimentele succesive au în dreptat însă clasa cultă românească spre alte locuri și pentru Italia, — afară de unele excepțiuni — au rămas numai cântecul poezilor și mai adesea nostalgia dorință a frumșei lor sale și a cerului său, în loc de cunoașterea și aprecierea realizărilor națiunii surori.

Dar multe sunt astăzi pe calea de a se schimba; tineretul studios român are singur înaintea sa idealul noul, și

simte chemarea adevăratei și eternei civilizații a Romei renăscute, pentru o nouă lumină și noul învățăminte.

Este inutil să cercetăm prea adănc sau prea departe în trecut; trebuie, însă, să ne gândim ca trecutul să nu fie șanțul care ne-ar putea separa; trebuie să ne gândim că timpurile noi au imperativele noul, mai ales în domeniul cunoașterii și înțelegerii reciproce; trebuie să unim și să intensificăm eforturile noastre.

În acest scop misfunea raporturilor culturale are o importanță esențială.

Ca și pentru umanității români din secolul XVII, Italia fascistă tinde să-și reia locul de țara de înaltă civilizație, de leașan al latinității, senin și pură.

Dar ce s'a făcut și ce se face pentru desvoltarea acestei legături spirituale cât mai intense?

Două Institute, unul român la Roma — Accademia di Romania — și unul italian la București — Istituto di Cultura Italiana in Romania — strâng legăturile culturale între țările noastre.

„Accademia di Romania” la Roma, fondată de marele învățat român Vasile Părvan, adăpostește mulți tineri români cari astfel au contact latim și îndelung, nu numai cu arta și știința italiană, dar, în aceeași măsură și cu sufletul Italiei de azi și cu realizările regimului fascist.

În Universitățile italiene crește numărul tinerilor cari urmează studiile limbii române pe lângă catedra Universității din Roma și lectoratele pe lângă Universitățile din Torino, Florența, Padova și Napoli, iar studiile de Filologie Română au printre Italiani cercetători eminenți ca Giulio Bertoni, membru la Accademia d'Italia, Carlo Tagliavini și Ramiro Ortiz, de a cărui lungă și rodnică sedere la București ca profesor de limbă italiană la Universitate, își aduc toți aminte.

La datorie....

de N. Baboie
prof.

Gazeta lui Gh. Barișu și a Mureșenilor pornește, în al doilea centenar al existenței sale, pe un drum nou. Ne-o spune atât de sugestiv și de evocator apelul trimis de „Astra” Brașov stător intelectual ardeleni și îndeosebi brașoveni.

Cine cunoaște trecutul glorioș al acestui ziar din vremuri de restriște, cine-și amintește strădănițele de un veac ale acestui organ de luptă, cine s'a încălzit odinioară la focul sacru al conștiinței naționale ce a fășnit cu atâta risipă de energie românească din coloanele lui nesfârșite, cine știe mînat un condeiu sau are o vorbă lămurită de spus, nu poate rămânea nepăsător, nu poate să nu răspundă fără șovăire chemării, nu poate să nu se înscrie cu hotărâre în rândurile celor ce pornesc din nou la luptă.

Treizeci de ani s'au scurs de când, ca tineri universitari în capitala unei patrii vitrege, în care ne aruncase soarta necruțătoare, so-beam cu nesaștu speranțele și îndemnul ce se resfrângeau din belșug din rândurile bătrânei Gazete. Cu sufețele pline de evlavie și mâinile tremurânde de înfrigurare, căutam să descifrăm din fiecare rând, din fiecare slovă, speranțele unui viitor mai bun, în care credeam cu fanatismul nesdruncinat al tineretii noastre entuziaste.

În scrisul „Gazetei Transilvaniei” ne regăsim pe noi înșine, din ea cu legeam îndemnuri și îndreptar sigur pașilor noștri timizi, în fața vieții ce ni se deschidea departe în lumea unei metropole strelne de aspirațiile noastre românești.

Prin ea ne vorbeau atâția dascăli fubliți și venerați, mai ales nouă celor cari părăsiserăm de curând băncile „Gimnaziului ortodox” de odinioară.

Directorul V. Onișiu, profesorii A. Bărseanu, Al. Bogdan, Ax Banclu, A. Clortea și atâția alții erau veșni între noi. Pe ei îi găseam necontenti în primele rânduri ale luptătorilor noi înfricați și gata de orice jertfă. Scrisul tuturor vibra, în coloznele acestui ziar, de speranțele unui neam ce credea într'un

În România „Institutul de Cultură Italiană” din București este printre primele crelate de regimul fascist, când acesta a început acțiunea de valorificare și de afirmare în străinătate a milenarel sale culturale naționale.

Acest Institut a fost înființat de Guvernul Italian în scopul de a intensifica raporturile științifice, literare și artistice dintre Italia și România.

Sediul central este la București, iar în orașele universitare și în celelalte centre intelectuale mai importante ale Țării, s'au creșat secțiuni.

Institutul își desvoltă activitatea sa mai ales prin cursuri de limbă, literatură și cultură italiană, care se țin în fiecare an în București și în alte numeroase localități, de către profesori anume trimiși de Guvernul Italian; organizează, cu concursul oratorilor Italiani și români, cicluri de conferințe asupra Italiei și relațiilor intelectuale dintre Italia și România; și aduce în România pentru concerte și reprezentări, exponenții cel mai autorizați ai artei italiene.

În același timp, studiile limbii italiene găsesc din ce în ce mai numeroși și mai convingși tineri studenți români, cari, la Universitatea din București, au ca maestru pe d-l profesor Alexandru Marcu, a cărui activitate pentru cunoașterea Italiei în România este foarte prețuită de oficialitatea Italiană, care, anul acesta, i-a decernat cel mai mare premiu literar pe care Italia îi acordă unui străin.

Relațiile culturale dintre țările noastre sunt, deci, strânse, mai mult ca oricând. Ele sunt preludiul acelor apropieri dintre popoarele noastre, care au avut atâtea puncte de contact în cursul istoriei lor milenare; dela primele legături a lui Traian până la sufletul naționalist al vremurilor de azi.

ideal, iar sufletul lor generos se revărsa tumultuos aducând balsamul alinător peste suferințele ce se apropiau de sfârșit.

Acum este rândul nostru.

Profesorimea a simțit întotdeauna și simte și azi, mai mult ca oricând, toate bucuriile și suferințele neamului; înțelege mai bine aspirațiile lui naționale, trăește și muncește cu nădejdea zilelor de mai bine pentru neamul nostru prea adeseori încercat.

Tocmai pentru aceea, profesorimea e chemată, în primul rând, să înnoșde firul rupt al tradițiilor de luptă generoasă și desinteresată, așa precum au făcut-o, în coloanele acestei tribune, vrednicii noștri înalțași.

Azi mai mult ca oricând, în aceste zile de cumpănită involburare, glasul înalțașilor ne cheamă la datorie.

Jertfa nenumăraților mucenici ai scrisului și luptătorii idealști ne ordonă să ne strângem zid nebiruit în jurul altarului sfânt pe care se înalță din nou, fălăfător, steagul luptei și conștiinței naționale.

Curierul „Astrei”

„Gazeta Transilvaniei” vrem să ajungă în fiecare casă și fiecărui Român să-i fie hrană sufletului și minții; în drumul în atitudinea lui națională.

Pentru membrii „Astrei” din jud. Brașov abonamentul va fi de lei 100 în loc de lei 200. Cine se abonează la „Gazeta Transilvaniei” este, prin această și membru al „Astrei” din comuna respectivă, fără a mai plăti altă taxă în plus. Inscrierile se pot face la președintele organizației locale.

Refugiații din toată țara se bucură de aceleași avantagii.

Preoții, învățătorii și ceilalți intelectuali ai satelor, din jud. Brașov, care doresc să ne fie corpondenții regulari, vor primi gazeta în mod gratuit.

Studentimea română din Cluj și

Procesul Memorandului

de Dr. Ion Moga

Mișcarea memorandistă, considerată nu numai prin epizodul ei final, încheiat cu sentința dată la 25 Mai 1894 de Justiția maghiară din Cluj, ci în toată desfășurarea ei dealungul celor 15 ani, cât a ținut, a fost cea mai amplă și mai adâncă manifestare a conștiinței naționale panromânești în ultimele decenii ale secolului trecut.

Fiindcă, deși a început în Transilvania, ca o luptă a Românilor ardeleni împotriva politicii de aspirare a guvernelor maghiare, această mișcare a cuprins în valurile ei și pe Românii din regatul liber, cari la rândul lor au mobilizat opinia publică a întregului Apus european împotriva călăilor libertăților naționale din parlamentul de la Budapesta.

Această mișcare, nouă, Românilor ardeleni, nu ne-a adus rezultate practice, politice, — din potrivă, a pus cununa de martiri pe capul conducătorilor noștri de atunci, aruncându-i în temniță; ne-a adus, însă, un imens câștig moral, obținut în două direcții: în primul rând a prins într-o impresiune solidaritate pe Românii de pe ambele laturi ale Carpaților, țărani și intelectuali, tineri și bătrâni deopotrivă, cimentând conștiința unității noastre suflătești și a idealurilor noastre politice comune și, în al doilea rând, ne-a adus pe noi Românii ardeleni pentru întâia oară înaintea tribunalului opiniei publice europene, cu lanțurile robiei la mâini, dar cu fruntea ridicată, cerându-ne dreptul nostru la o viață națională nelimitată.

Sub acest aspect al dublei valori morale a mișcării memorandiste, noi, generația tânără de azi, ne exprimăm adâncă noastră recunoștință față de toți cei cunoscuți sau anonimi, vii sau morți, cari prinși în vârtoarea mișcării politice memorandiste, au luptat și au suferit pentru realizarea idealului politic, al cărui beneficiari am fost.

Aici ași dori să scot în evidență rolul pe care l-a avut studentimea română în general și cea a Universității noastre în special, în frământările politice din ultimele decenii ale secolului trecut.

Mișcarea memorandistă începe după încheierea dualismului austro-ungar, când Ungurii reușiră să obțină, în anul 1867, revocarea legilor votate în anii 1863—5 de dieta din Sibiu. În această dietă Românii fură recunoscuți ca a patra națiune, cu drepturi politice, culturale și bisericești egale cu a celorlalte națiuni istorice ardeleni, iar Transilvania își păstra autonomia ei teritorială. Abrogarea, prin dualismul amintit, a acestor hotărâri și recunoașterea unirii Transilvaniei cu Ungaria, lua Românii ori ce nădejde de a mai avea cuvânt hotărâtor în dieta Ardealului autonom și, trimițându-i în parlamentul din Budapesta, îi puneau într-o umiltoare minoritate față de totalitatea Ungurilor, porniți să-i desnaționalizeze cu orice preț, pentru a realiza marele stat național maghiar.

Pentru a lupta împotriva legilor împuse prin dualism, Românii n'au adoptat o atitudine politică comună. Ardelenii s'au declarat pasiviști, abținându-se dela alegeri și căutând sprijin la împăratul împotriva Budapestei, în timp ce Românii din Banat și Ungaria, cari cădeau în afara granițelor unui Ardeal autonom, preconizau o politică activă cu participarea la lucrările parlamentului unguresc în cadrul cărora nădejdau să obțină recunoașterea drepturilor noastre politice.

Această luptă pe două fronturi pentru noi Românii n'a adus nici un rezultat bun; a dat în schimb guvernului unguresc posibilitatea să-și continue opera de desnaționalizare și de persecuție politică îndreptată în special împotriva Ardelenilor.

Din aceste motive Românii din vechea monarhie austro-ungară au salutat cu o generală bucurie conferința națională din Sibiu, ținută la 1881 care a

pus bazele partidului politic comun al Ardelenilor, Bănățenilor și Ungurenilor, și nu mai mică însuflețire a produs biruința obținută de pasiviști în conferința națională din 1884, când s'a decis înaintarea unui memorandum la împăratul, pentru a-i expune regimul de opresiune și încălcarea drepturilor la care eram supuși de către guvernele maghiare și a-i cere sprijinul împotriva acestor aspirări.

Ecoul acestor frământări politice a pătruns și în rândurile studentimii române dela Universitatea din Cluj. Această tinerime își avea societatea ei de lectură, „Iulia”, sub conducerea profesorului de limba și literatura română de la această universitate, Grig. Silași care eluda regulamentul Facultății ținând în taină cursuri de limba română. Strâns uniți în cel mai curat spirit românesc, acești studenți se însuflețeau mai mult de ideile conducătoare ale neamului, de cât de înțelepciunea steapă a compendiilor și nu uitau ca în fiecare an să sărbătorească ziua adunării de pe Câmpia Libertății din Blaj, la 3/15 Maiu ca pe un simbol al trezirii conștiinței noastre naționale și ca pe un strigăt de luptă pentru libertatea noastră națională. În ședințele societății „Iulia” se făcea și politică și inspiratorul era românul integru, profesorul Gr. Silași, un convins pasivist, care în 1884, cu prețul pierderii carierei sale, a trimis în numele său și al studentimii române din Cluj o telegramă de felicitare ziarului „Gazeta Transilvaniei” fiindcă și-a schimbat tirajul, transformându-se din gazetă săptămânală în foaie zilnică, pentru a putea duce cu mai multă vigoare lupta pentru recăștigarea drepturilor noastre răpitate pentru prosperarea neamului românesc în patria străveche.

Concomitent a apărut și ziarul „Tribuna”, care inaugură în lupta noastră politică un ritm agresiv naționalist, de o violență necunoscută până atunci și, atât ziarul dela Brașov, cât și cel dela Sibiu provocară în rândurile studentimii române, grupate în jurul lui Gr. Silași, o însuflețire care provoacă reacțiunea brutală a studenților unguri. Aceștia, anume, în ziua de 14 Maiu ținură în grădina Bánffy o întrunire în care cerură, în termeni violenți, desființarea societății „Iulia” și suspendarea dela cadredă a profesorului Gr. Silași. Seara, apoi, au manifestat în chipul cel mai brutal sub ferestrele societății „Iulia”, apoi sparseră poarta bisericii române unite și pătruseră pe acolo în hotelul Biasini, Casina Română, unde Românii sărbătoreau ziua de 3/15 Maiu, provocând încăerare între cele două grupuri de studenți. Apoi, peste două zile avură loc alte bătăi, după care ungurii au ars în piață „Gazeta Transilvaniei” și „Tribuna”.

Drept ecou al acestor brutalități maghiare, peste două zile, în 19 Maiu, tinerimea dela universitatea din Iași ține o adunare de protestare împotriva studenților unguri, la care se asociază, peste alte două zile studentimea din București, iar la 20 Maiu s'a constituit societatea „Iredenta Română” care a și publicat un manifest încetând împotriva atrocităților ungurești.

Urmarea acestor solidarizări de la Iași și București s'a resimțit la Cluj, unde Prefectura județului a desființat Societatea „Iulia”, iar consiliul Facultății de Filosofie și Litere a scos, mai târziu dela catedră pe profesorul Gr. Silași. Totodată fu oprit maioral proiectat de studenții români la Gilău, sub pretextul, de a nu da prilej la noui încăerări între studenții români și cei unguri.

(Va urma)

INFLUENȚA CIVILIZATOARE

a Corvinilor români asupra Ungariei vechi

— Continuare din pag. 2-a —

Este clar că istoricul Galeotto înțelegea aici limba diplomatică cu care corespundea Turcii cu vovezii Țărilor Române.

Cel mai important istoric contemporan al Corvinilor, Italianul Antonio Bonfini, fost rector al Academiei din Recanati, ne spune precis că Iancu Hunyadi a fost născut „în satul Corbeni” (Corvinus vicus), care este fără îndoială localitatea cu acest nume din regiunea Argeșului, și că «a fost adus ca june (ephebus) de regele Sigismund din Muntenia (Transalpina)» și dăruit în anul 1409, dimpreună cu tatăl său Voicu, cu posesiunea regală Hunyadi. Voicu, pe care o diplomă de mai târziu a aceluiași rege îl numește, ca și pe fiii săi, Oláh (Valahai), își câștigase mari merite în războaiele cu Turcii, alături de alți boieri și nobili români, ca „oștean de curte” (miles aulicus) al regelui Ungariei și viitor împărat al Germaniei, Sigismund de Luxemburg.

De altfel și cronicarul contemporan francez Commines îl cunoaștea sub numele de „chevalier blanc de la Valachie” (ie chevalier blanc de la Valachie), dacă cuvântul „blanc”, care aici nu prea are înțeles, nu trebuie interpretat ca numire entică, precum o întâlnim sub forma de „blak” și „blank”, ca denumire a „Valahului”, și la cronicarii francezi ai imperiului latin Constantinopolitan din veacul al 13-lea.

Originea munteană a Huniazilor o recunosc de altfel și alți câțiva istorici și cronicari ai Ungariei de mai târziu, între cari și valorosul autor de origine austriacă al „Analelor regilor Ungariei”, Gheorghe Pray. Că „neamul lui Hunyade se trage din boieri din Țara Românească” ne-o spune și „Cronica Maghiarilor” apărută la 1592 la Dobrișin, a „năstrului” școlii de acolo, Paul Lisz. yai.

Dar originea neoașă românească

a lui Iancu Corvinul o dovedește și faptul că chiar în cântecele contemporane ungurești el apare de nenumărate ori sub numele de „Jankula vajda”, adică „voveodul Iancu”, după pronunțarea veche românească a pronumelui său. (Cf. A. Veress, Cântece vechi ungurești despre Români, București, 1925).

Zadarnice au fost și sunt, deci, opiniile istoriografiei ungurești de a face din acești străluciți promotori ai culturii Renașterii în Ungaria „eroi naționali maghiari”, căci nenumărate sunt dovezile că ei nu numai că nu s'au rușinat — precum o fac și astăzi mulți „magnați” de origine românească — de neamul din care au răsărit, dar că ei și-au afirmat cu mândrie în fața întregii lumi culte de atunci, naționalitatea lor „valahă” și originea lor „română”.

Ilustrul diplomat și istoric italian Aeneas Silvius Piccolomini (viitorul papă Piu II), fost secretar al împăratului Frederic III, ne spune în a sa „Historia de Europa” că „Iancu Huniade a fost cel dintâiu care a învățat pe Unguri să înfrângă în războiu pe Turci” și că el „prin faptele sale, care a întrecut cu mult pe acelea ale contemporanilor săi, a mărît cu atât gloria Ungurilor, cât a Românilor din cari s'a născut”. (non tam Hungaris, quam Valachis, e quibus natus erat gloriam auxit). Iar umanistul contemporan Pietro Ranzano se adresează regelui Matei cu următoarele cuvinte: „Român ești de vișă, Român de origine, ca bărbat roman și latin te considerăm, afirmăm și slăvim noi Italianii”. (Romanus es genere, romanus es origine, romanum te ac latinum hominem nos Itali asserimus, afirmamus, praedicamus).

Ceeace ne interesează însă acum, în primul rând, nu este numai originea românească și, după dovezile aduse de noi, chiar și „transalpină” și „balcanică” a Huniazilor, ci importantul lor rol civilizator în istoria Ungariei.

(Va urma).

In acest număr:

I. P. S. S. Dr. Nicolae Bălan . . .	Urare.
Mitropolitul Bisericii ort. rom. a Ardealului	
I. P. S. S. Dr. Alexandru Nicolescu . . .	Inchinare
Mitropolitul Bisericii unite rom. a Ardealului	
Dr. Iuliu Moldovan, prof. univ. . .	„Gazeta Transilvaniei” și „Astra”.
Președintele „Astrei”	
Dr. Voicu Nițescu	„In hoc signo vinces”.
Dr. Nicolae Căliman	Drum vechiu.
Președintele „Astrei” Brașov	
Tib. Brediceanu	Romana. Epoca și istoricul acestui dans.
Axente Banciu	Ne mustră mormintele.
N. Georgescu-Tistu	Cultul bardului „A. Mureșianu”.
Conferențiar universitar	
A. A. Mureșianu	Influența civilizatoare a Corvinilor asupra Ungariei vechi.
Dr. Ion Moga	Studentimea română din Cluj și procesul Memorandului.
Conferențiar universitar	
Dr. Mariano Baffi	Legături culturale între Italia și România.
Dr. D. Chirculescu	Pe cărările neamului.
Nicolae Baboie	La datorie.
V. Branisce	Dumineca Floriilor.
Ecaterina Pitiș	Vulturul (sonet). Flori de primăvară.
Ion Bozdog	Soarta fraților din Ungaria.
Ion Colan	In continuare.

U L T I M A O R A

Știri interne

NU SE MAI ACORDĂ AMĂNĂRI PENTRU STUDII

București. (Rador). — Ministerul Apărării Naționale a dat un comunicat privitor la amânările pentru studii. Nu se acordă amânări pentru continuarea studiilor tinerilor cu termen redus art. 71, cari termină liceul sau școli similare și cari urmează a se înscrie în toamna acestui an, în anul I-IV, la o facultate sau școală superioară de învățământ decât în anumite condițiuni.

Retragerea biletelor de bancă

București (Rador). — Termenul ultim de retragerea biletelor de Bancă de 1000 și 500 lei este numai până la 15 Aprilie 1941.

Cu începere dela 16 Aprilie 1941 aceste bilete vor mai avea valoare de schimb.

Răspânditori de știri alarmante

București (Rador). — Continuă să circule tot mai insistent și răspândite fărurite de dușmanii țării și răspândite chiar de oameni cari nu-și dau seama că năvălirea produce în opinia publică. Știrile alarmante sunt colportate mai ales în anumite cafenele și cofetării din centrul Capitalei.

Se atrage atenția, că toți acei ce vor fi descoperiți răspândind știri false, vor fi interziși în legătură de muncă și pedepsiți conform legilor în vigoare, cu închisoarea corecțională până la cinci ani.

Datoria fiecărui bun român este pe de o parte de a-și înfrâna ușurința de vorbă, iar pe de alta de a contribui la slăvirea răspândirii de știri false.

Generalul Antonescu, veghează fără odihnă asupra tuturor chestiunilor ce interesează nevoile interne ale țării, siguranța nevoilor și drepturile poporului român.

Aprovizionarea cu ulei

Subsecretariatul de Stat al aprovizionării a dat dispozițiuni că toți comercianții cari primesc și vând ulei comestibil sunt obligați să umple din vreme sticle de un litru și jumătate, ca astfel uleiul să poată fi mai ușor dat clienților și să nu se mai facă rânduri (coadă) de către populație la magazine. Comercianții sunt obligați să primească, în schimb, sticlele clienților și numai în cazul excepțională pot adăuga la costul uleiului și costul sticlei, care nu va depăși suma de cinci lei pentru sticla de un litru. Se atrage atențiunea comercianților, că în cazul când se va constata în vîntul cizui, sau pe lângă ulei să mai cumpere și alte mărfuri, vor fi aspru pedepsiți.

Consiliul de Miniștri de Vineri

Vineri a avut loc un Consiliu de Miniștri sub președinția d-lui general Antonescu, în care s'a discutat planul dirigitiv al politicii petrolului pe baza unor principii stabilite.

D general Antonescu a recomandat ca în viitor Statul, repus în drepturile sale stăruie, și dirija producția de petrol care până acum se făcea în mod haotic.

Mica publicitate

Cei cari au fost în ziua de 31 Martie în Prund, în autobuz, când s'a întâmplat accidentul cu un băiat mic, cât și domnul care a vrut să delege la poliție, cele întâmplate, sunt rugați a da adresa lor la Ioan Bartel, Str. Prundului 35.

RAZBOIUL

Budapesta (Rador). — Coresp. agenției Ștefani comunică:

Șefii de misiune și personalul legațiilor Angliei, Olandei și Belgiei au părăsit Vineri Budapesta plecând la Moscova.

Budapesta (Rador). — Coresp. agenției Ștefani anunță:

Trupele maghiare care înaintează în Jugoslavia au sosit la Horgos și continuă înaintarea către Subotiza.

Berlin (Rador). — În legătură cu luptele cari duc la nimicirea forțelor năvălitoare din Serbia de sud, se precizează că numărul prizonierilor ce au fost făcuți în această regiune, trece de 40.000.

Au fost capturate peste 200 de tunuri.

Roma. (Rador). — Agenția Ștefani transmite din zona de operațiuni că trupele italiene au ocupat Vineri orașul Ohrida situat pe malul oriental al lacului Ohrida.

În aceeași zonă s'a stabilit joncțiunea între coloanele de motocicliști bersaglieri și un regiment german.

Sofia (Rador). Coresp. Agenției D. N. B. anunță: Din Atena se anunță că mai multe convoaie, transportând trupe cari erau așteptate să sosească din Egipt în diferite porturi grecești, nu au venit la datele fixate.

Newyork (Rador). — Coresp. agenției D. N. B. anunță:

Comentând situația în Balcani, coresp. din Londra al Ziarului Newyork Times scrie între altele:

Faptul că trupele britanice operând în Grecia, nu au luat încă contact cu efectivele germane, își găsește explicație în aceea, că forțele engleze au fost trimise în Balcani din motive politice și nu militare.

Din punct de vedere strategic, ar fi fost preferabil ca Englezii să fi trimis trupele lor în Turcia. Trimiterea lor însă în Grecia nu a avut decât un țel: acela de a întâri moralul Grecilor. Dacă Englezii ar fi trimis forțe de ale lor în Turcia, Germania s'ar fi îndreptat probabil împotriva acelei zone. În acest caz Englezii ar fi dorit din nou să se afle în Grecia.

De fapt, continuă corespondentul, Englezii ar fi vrut să trimită trupe atât în Grecia cât și în Turcia. Ei nu au avut însă oameni suficienți, nici material de război necesar pentru realizarea unui asemenea proiect.

Budapesta (Rador). Agenția telegrafică ungară transmite:

În după amiaza zilei de Joi, 6 avioane sârbești au atacat orașul de frontieră Kelebia, situat pe o linie principală de cale ferată.

Avioanele au sburat la o altitudine foarte mare, ca apoi să se coboare pentru a trage cu mitralierele în populația civilă de pe străzi și din piețe.

Treizece persoane au fost grav rănite.

Avioanele au atacat apoi gara, stricând două locomotive.

Acest atac a provocat o mare indignare în opinia publică.

Două avioane sârbești au aterisat lângă localitatea Koeles din departamentul Tolna. Echipagiile au fost internate.

New York. (Rador). — Coresp. agenției Tass transmite:

New York Times află că președintele Roosevelt are de gând să ceară congresului să modifice legea neutralității în sensul de a se permite vaselor Statelor Unite să transporte armament la Halifax în Noua Scoție, de unde va putea fi expedit sub escortă în Anglia.

Beyruth (Rador). — Coresp. agenției D. N. B. comunică:

Victoria puterilor axei în Africa de nord a produs o impresie atât de puternică asupra populației Egiptului, încât președintele consiliului de miniștri Hussein Sirry Pașa a trebuit să adreseze un apel populației invitând-o să-și continue activitatea ca și până acum, cu toată situația schimbată.

Stockholm. (Rador). — Coresp. Agenția Ștefani transmite:

Guvernul suedez a acceptat cererea guvernului ungar de a apăra interesele ungare în Jugoslavia.

Amsterdam (Rador). — Coresp. agenției D. N. B. anunță:

Postul de radio Londra anunță că s'a încredințat generalului Sir Henry Wilson comanda supremă a trupelor britanice din Grecia.

În această calitate el se află în subordinea generalului Papagos, comandantului forțelor elene.

Newyork (Rador). — Coresp. agenției D. N. B. transmite:

Presă americană anunță cu titluri mari, marile succese germane din Balcani

"New York Times", scrie între altele: "Nu trecut decât 5 zile de război fulger în Balcani și două săptămâni de război în pustul Cirenaicei și iată că poziția Angliei în zona orientală a mării Mediterane este puternic zdruncinată.

Înaintarea germană nu poate fi oprită, dominația Engleză a mărilor se va prăbuși.

"Newyork Herald Tribune" arată, că acțiunea Axei s'ar produs mai repede și cu o furie mai îngrozitoare decât s'ar fi putut închipui. În 5 zile pumnul Germaniei a distrus Jugoslavia cu o singură lovitură.

Washington (Rador). — Coresp. agenției D. N. B. comunică:

O agenție Engleză anunță că în cursul conferinței, de presă, de Vineri președintele Roosevelt a fost întrebat de un ziarist, dacă Anglia poate să ameneze pe lângă cele acordate până acum.

Președintele Roosevelt a răspuns „NU”.

Vichy (Rador). — Unele posturi streine de radio anunță că trupele de pe teritoriul Indochinei sunt mai numeroase decât se prevedea prin tratatul dela 30 Sept. 1940, prin care Franța autoriza Indochina să primească un număr limitat de trupe japoneze.

Este exact că efectivele au depășit cifra prevăzută ca urmare a schimbului de trupe ce au fost făcute și care au dus la prezența simultană a trupelor ce veneau ca să ia locul celor care trebuia să plece,

Însă după operația de schimbare a efectivelor, numărul trupelor japoneze din Indochina, este riguros conform acordului. De altfel vasele de război și avioanele care asigurau legăturile cu Comisiunea de armistitiu dela Saigon a părăsit orașul.

Belgrad. (Rador). — corespondentul agenției Havas transmite:

Avioanele de bombardament germane au reînceput Vineri atacurile contra Belgradului.

Sburând la o mică înălțime ele au aruncat mai multe bombe în centrul orașului.

Prima alarmă a avut loc la ora 3. Între orele 12 și 3 mai multe avioane au sburat de asupra orașului la o foarte mică înălțime.

Informațiuni

București (Rador). Ministerul Instrucțiunii, Cultelor și Artelor aduce la cunoștință, că examenul de definitivitate al învățătorilor va începe, irevocabil, în ziua de 15 Aprilie a. c. la centrele fixate și comunicate Inspectoratelor școlare prin ziare.

Membrii comisiunilor de examinare sunt invitați să raporteze telegrafic dacă sunt eventual împiedecați să ia parte la aceste examene din cauză de forță majoră (concentrare, etc.), spre a se putea lua măsuri din timp pentru completarea comisiunilor.

București (Rador). Printr'o decizie a Subsecretariatului aprovizionării s'a interzis cofetăriilor, restaurantelor, cafelelor, plăcintăriilor, simigertilor, etc. fabricarea și vinderea, în zilele de 14, 15 și 16 Aprilie 1941, a oricărui produs făcut din făină și ouă (prăjituri cu cremă sau fructe, biscuiți de fabrică și pesmeți, cozonaci, cornuri cu nucă, plăcinte, fursecuri, etc. În aceste zile se vor putea vinde bomboane, înghețate de fructe, biscuiți de fabrică și pesmeți de anason.

Prin excepțiune dela dispozițiunile de mai sus se vor putea pregăti cozonaci, în zilele de 11 și 12 Aprilie 1941, fiind permisă vânzarea numai pentru catolici și luterani în cantitate de 1 Kgr. de persoană.

Cu începere dela 23 Aprilie 1941, interdicția produselor de mai sus va fi menținută numai în zilele de Marți și Miercuri ale fiecărei săptămâni.

A nins în regiunea Brașov. După câteva zile de soare și căldură primăvărată, temperatura a scăzut, cerul s'a înnorat ca de toamnă, iar Vineri a început să ningă deabinele.

Pe munți zăpada a căzut din abundență. — Cum noaptea pământul a înghețat, sunt temeri că pomii iufloriți vor suferi mult.

Știri externe

Moscova. (Rador). — Coresp. Agenției D. N. D. transmite:

Cea de a treia întrevedere a d-lui Matsuoka cu d. Molotov, a avut loc Vineri după amiază și a durat trei ore. În cercurile japoneze se precizează că în urma acestor întrevederi s'a ajuns la o înțelegere limpede a situației în ce privește anumite probleme.

Vineri seara a avut loc un spectacol de gală la operă, în onoarea ministrului afacerilor străine al Japoniei.

Washington (Rador). — Coresp. agenției Havas transmite:

D. Roosevelt a hotărât să aplice și Jugoslaviei legea neutralității prin care se constată a între Reich și Italia pe de o parte și Jugoslavia dealta, există stare de război.

Croașta stat independent

Bratislava (Rador). — Corespondentul agenției D. N. B. transmite: Joia ora 15, generalul Sladko Kvaternik a proclamat la postul de radio Zagreb, întemeierea statului independent Croaș și s'a prezentat ca șef al acestui Stat.

Într'un scurt adresat adresat națiunii Croate el a declarat că din ordinul doctorului Pavelici, fruntaș naționalist, a luat conturarea Statului independent croat și a armatei croate.

Generalul Kvaternik a cerut lucrătorilor, jăranilor, soldaților și personalului căilor ferate să dea ascultare ordinelor noului guvern.

Mai târziu d. dr. Macek, preș. part. țărănesc adresează o pilă o declarație prin care îndeamnă populația și în special pe funcționarii membri ai partidului țărănesc croat, să se supună noului guvern croat.

Redactor responsabil
ION COLAN